

Золата — у кіданні молата

Сэнсацыя ў Пэкіне: беларуска Аксана Мянькова ўсталявала алімпійскі рэкорд.

Старонка 13

Клешчы

Расея хоча размясьціць ракеты ў Беларусі.

Старонка 5

Невукі ўсіх школ, яднайцеся!

або Што мяняе ў афіцыйным правапісе Закон-2008. Піша Зьміцер Саўка.

Старонка 7

СЬЦІСЛА

Лукашэнка: Дзеянні Расеі ў Асэтыі спакойныя, мудрыя і прыгожыя

Перамовы ў Сочы. Мядзведзеў: спачатку ракеты, пасля газ. Лукашэнка: спачатку газ, пасля ракеты. **Старонка 4.**

Масоўкі ня будзе

У дэпутаты ідуць усяго 365 грамадзянаў, гэта ў два разы меней, чым чатыры гады таму. **Старонка 3.**

Ля гаджэтаў стос газэтаў

У незвычайнай крамцы Алеся Таўстыкі. **Старонка 4.**

Было дзе расхамячыцца

На пачатак фэсту ў Нарвілішках зьбіраліся людзі і хмары. І як толькі першыя пацягнуліся сустрэць N.R.M., дык другія адразу вывалілі на іх тоны вады. Кожны канцэрт N.R.M. — як рэфэрэндум. З Нарвілішак піша Сямён Чубкін. **Старонка 8.**

Тэлекамэра буйнога калібру

Грузінска-расейская інфармацыйная вайна: рыцары ў кальчугах супраць марпехаў. Піша Алесь Бондар. **Старонка 11.**

Апошняя чыгунка Імпэрыі

Полацак — Пскоў: маршрут, якім варты прайсьці. Піша Вінцэсь Мудроў. **Старонка 12.**

ARCHE ў Горадні і Гомелі

22 жніўня ў Горадні на сядзібе ТБШ (вул. Будзённая, 48а) рэдактар ARCHE Валер Булгакаў і журналіст Андрэй Пачобут прэзэнтуюць спецыяльны нумар часопісу, прысьвечаны другой сусьветнай вайне. Пачатак а 18.30.

22 жніўня а 18.00 у Гомелі на сядзібе Управы АГП (вул. Палеская, 52) будзе творчая вечарына філёзафа і багаслова Пятра Рудкоўскага. Ён прывязе таксама выставу новых кніг і часопісаў. Запрашаем усіх.

Казулін на свабодзе

«Я сёння ніхто. І гэта вельмі прыемна», — заявіў экс-кандыдат у прэзыдэнты падчас сваёй першай на волі прэс-канфэрэнцыі.

Абсалютна нечакана 16 жніўня на волю выйшаў былы кандыдат на пасаду прэзыдэнта Аляксандар Казулін. Ён адбыў за кратамі амаль два з паловай гады. Вызваленьне сулала зь сьмерцю цесця. Перапачаткова было толькі вядома, што ён выйшаў з турмы пасля памлаваньня, указ пра якое падпісаў Лукашэнка.

Казулін пасля выхаду з турмы вытрымаў паўзу, абмежаваўся ад кантактаў з прэсай, апаніў сытуацыю, дачакаўся вынікаў перамоваў у Сочы. Зьяўленьне Казуліна перад журналістамі адбылося толькі на пяты дзень па вызваленьні.

У правядзеньні прэс-канфэрэнцыі адмовіў ІВВ-цэнтар — гарвыканкам не дазволіў, таму давалася праводзіць яе ў невяліччай залі Управы БНФ. Задаць пытаньне былому палітвязьню ця проста паглядзець на яго прыйшло больш за сотню чалавек.

Працяг на старонцы 2.

Палітвязьняў не засталася

20 жніўня на волю з турмаў адначасова выйшлі менскі моладзевы актывіст Андрэй Кім і віцебскі прадпрымальнік Сяргей Парсюкевіч. Упершыню за апошнія гады ў турмах краны не засталася ніводнага палітычнага зьняволеннага.

Вызваленьне абодвух адбылося праз памлаваньне кіраўніком дзяржавы. Нагадаем, некалькі тыднёў таму пяршчык Лукашэнка І Дім Бэл у інтэрвію Financial Times абяцаў, што палітвязьні выйдучь на волю перад парлямэнцкімі выбарамі.

«Ня так даўно я быў індыўдуальным прадпрымальнікам. Ціпер у мяне такой магчымасьці няма. Стадыяся, што ў мяне зараз будзе час заняцца палітыкай», — сказаў на выхадзе з калені С.І. Парсюкевіч, трымаючы ў руцэ бел-чырвона-белыя букеты. Пабочыць яго зьявіліся дзясяткі людзей.

Вызваленьне палітвязьняў дае падставы для першамай нармалізацыі дачыньняў з ЗПА і ЭС.

Казулін на свабодзе

Працяг са старонкі 1.

Аляксандар Казулін адразу расказаў, чаму ўвесь гэты час ён не даваў ніякіх каментароў прэсе. «Гэта іншы Казулін. Не Казулін узору 2006 году, а новы. Раней я ня быў палітыкам, а цяпер ім стаў. Мае турэмныя ўнівэрсытэты скончыліся».

Ня трэба было сьпыхацца з вывадамі і зьявагамі. Я правеў шырокі спэктар сустрэчаў з асноўнымі палітычнымі лідэрамі, апроч Мілінкевіча. Спадзяюся, што найбліжэйшым часам сустрэча адбудзецца і з ім, каб крыху зразумець і асэнсаваць сытуацыю», — зазначаў палітык.

З кветкамі ў руках яго вітала маці Андрэя Кіма Тацяна. Казулін і пачаў з падзякаў тым людзям, якія яго не забывалі. Здаралася, што ў дзень прыходзіла больш за 200 лістоў. Была выказаная падзяка й пэўнай пазыцыі ЗША і Эўрасоюзу, без якіх вызваленне было б немагчымым.

«Гэта ня толькі мой боль і пакуты, гэта боль дзясяткаў тысячай сем'яў, якія праходзяць праз падобнае. Трапляюць пад «каток справядлівасці», — кажа былы палітызэнт. Увогуле, ён неаднаразова спыняўся на прыняжэнных, якія прыносілі турма. Паводле вызначэння Казуліна, ён трапіў «у бяспраўны свет, дзе быў пазбаўлены ўсяго». І толькі там пачаўшы «сыстэму ў поўным маштабе».

Пасля такога ўступнага слова пачаліся пытанні. Казулін адразу выбываўся, што ня будзе адказваць на іх па-беларуску, бо яшчэ ня мае дастатковага «асэнсаваных мовы».

Вызваленне, як расказаў Казулін, адбылося вельмі раптоўна. А палове на дзясцяў 16 жніўня яго выклікалі да намесніка начальніка кааператыва паведамліць пра смерць цесця. Праз некалькі гадзінаў была дадзена тая каманда зьбірацца з рэчамі на выхад. Прычым, ніхто не паведамляў, ці гэта поўнае вызваленне, ці толькі кароткачасовае на пахаваньне. Выпускарлі яго праз турэмную сталюку. Пра выхадзе з турэмных брамаў намеснік кіраўніка Дэпартаменту па выкананні пакараньняў і паведамліў пра памілаванне, падпісанае Лукашэнкам. На свае вочы Казулін яго ня бачыў.

«Калі б гэта адбылася ў іншых умовах, то я б адмовіўся выходзіць з турмы, пакуль на волі не апынуліся б Кім і Парсюкевіч, бо ня маю на тое

Тацяна Кім вітае Аляксандра Казуліна. Яна яшчэ ня ведае, што яе сын таксама ўжо на волі.

маральнага права. Нельга пераступаць праз нейкія маральныя капітоўнасці. Але тут сабраўся згустак, калі адбылася і смерць, і вызваленне. Прызнаюся, што прыкладна за месяц да гэтага я адчуў, што мае значнаходжанне ў турме падыходзіць да канца. Гэта такое пачуццё завершанасці, калі ўжо не адбываецца нейкага духоўнага росту. Я пачынаў рыгтаваць глебу да такога павароту ў маім жыцці. Гэта быў своеасаблівы прагон праз канцлагер. Я цяпер знаходжуся пад каўткам, за мной адбываецца назіранне, ездзяць тры машыны, праслухоўваюць тэлефон. І цяпер мы мусім дамагацца масіў рэабілітацыі, а таксама безумоўнага вызвалення Андрэя Кіма і Сяргея Парсюкевіча», — сказаў А. Казулін.

Наступнае пытанне да Казуліна было пра ягоныя далейшыя пляны і дзеянні. «Я сёння ніхто. І гэта вельмі прыемна. Я нуль, ці кола. А гэта адначасова і пустата, і ўсё. Перад мной адкрыты ўсе дарогі. Я пераардыну наоў, бо пабываў на тым свеце. Турма навучыла мяне цярпеліна, якога раней не было, таму буду спакойна разбірацца», — сказаў ён.

Наступныя прэзідэнцкія выбары? «Буду ўдзельнічаць, але яшчэ ня ве-

даю, у якой якасці», — кажа палітык. «Да іх яшчэ тры гады — па беларускіх мерках вельзгарны тэрмін».

Пра сваё здароўе Казулін сказаў, што ён здаровы і ня мае схільнасці да інфарктаў ці інсульту: «Я гранічна абачлівы, вельмі уважлівы і асыярожны», — сказаў ён, адказваючы на пытанне пра імавернасць ягонае фізічнае ліквідацыі. Палітык атрымаў інфармацыю, нібыта ў КДБ і ў Службе бяспекі Лукашэнка праце група з 10—15 чалавек, якія цінуюць менавіта за ім і ягонай сям'ёй.

Казулін асудзіў дзеянні Міхаіла Саакашвілі ў грузіна-асетынскім канфлікце, заявіў, што гэта была «важны супраць свайго народу». «Ці знойдуцца тут тыя, хто падтрымлівае Грузію?» — было заданае пытанне. Па залі ў гэты момант прайшоў незадаволены шумок. Пры гэтым ён зазначыў, што дзеяння Расеі былі адэкватныя грузінскім.

Што да парламенцкай камітані, то Казулін перакананы, што калі б ва ўлады зьявілася жадаюне правесці адкрытыя і справядлівыя выбары, яго трэ было б толькі вітаць, бо гэта было б «на карысць усяму народу». Але, сказаў ён, існуе «сыстэма ўладаў», які ўжо быў зацьверджаны Лукашэнкам. На думку Казуліна, улады могуць працягнуць у парламэнт некалькіх апазыцыйнаў, на якіх ма-

юць кампрамаці і пры магчымасці будучь шантажываць, ці абсалютна ніякіх палітыкаў, нязвольных нешта зрабіць. Абуральнай ён назваў сытуацыю, калі ў сябры ўчастковых выбарчых камісій трапіла толькі 0,07% дэмакратычных актывістаў.

Ён пакінуў адкрытым пытанне аб байкоце, паставіўшы яго ў залежнасць ад разьвіцця сытуацыі. «Байкот выбараў адразу — гэта ўтопя, гэта на руку ўладам». І ў той жа час, «калі Лукашэнка не стрымае забавязаньняў, наўрад ці варта гуляць па сцягнары ўладаў».

Казулін ухліліўся ад пытання пра Расею, не адказаў, што думае пра саюзную дзяржаву і ці варта працягваць супрацоўніцтва ў рамках гэтых дамоваў. «Я пакуль нічога не магу вырашаць», — сказаў ён.

«Зьняцьцё з пасады старшыні Беларускай сацыял-дэмакратычнай партыі я ўспрыняў як знак лёсу», — заявіў палітык. Разам з тым, ён назваў Ляўковіча здраднікам.

«Улада чакае, што Казулін пачыне вайну ў апазыцыі. Улада гэтага прагне. Мне не патрэбныя пасады. Я буду рабіць усё, каб у апазыцыі спыніўся скандал», — паабядаў Казулін.

Зьміцер Панкавец

КАМЭНТАР РЭДАКЦЫІ

У турмах больш не засталася палітызэнтаў. Ці значыць гэта, што Беларусь мяняе сыстэму на дэмакратыю? Не, хвароба застаецца пад скурай, мазь палітэжэнолыга Ёла здымае толькі сымптом. Да пары — заўтра вязьні сумленьня зьявіцца зноў. Манаполія на ўладу і прапаганду тое гарантуюць.

Вызваленне Казуліна — гэта зьява ў наладжваным нечуванана яшчэ пару гадоў таму дэялігу з Захадам. Ня дзеля «спрызнання» — рожьму яго фіялетаве, жьў ён безь яго 15 гадоў, — а каб выконваць сацыяльны кантракт зь беларускім грамадствам. Лукашэнка вымушаны балясаваць расейскі ўплыў, эканамічны і палітычны, заходнімі інвэстыцыямі і палітычнымі кантактамі. Ён хоча прыцягнуць заходніх капіталістаў на беларускі рынак.

Рэзананснымі вызваленьнямі ён сыгналізуе эўрапейскім бізнэс-элітам, што ў Беларусі вялікадушнае кіраўніцтва, гатовое многае стрываць дзеля дынамічнага разьвіцця гаспадаркі.

Што ж, і гэта прагрэс, і гэта на карысць краіны. І па-людску радасна за некалькі чалавек, што пачалі дыхаць вольным паветрам.

СЬЦІСЛА

Лукашэнка: Час аб'ядноўваць прамысловыя патэнцыялы Беларусі і Расеі

«На думку беларускага боку, сёння неабходны праекты, якія могуць аб'яднаць значныя прамысловыя патэнцыялы Беларусі і Расеі. Ва ўмовах глябальнай канкурэнцыі на міжнародных рынках такі падыход зьяўляецца найбольш прагматычным. Лукашэнка і Мядзьведзеў у Сочы абмеркавалі магчымасці такога супрацоўніцтва», — перадае БЕЛТА. Гэта азначае, імаверна, перадачу расейцам МАЗу, чаго дамагаецца расейскі алігарх Дзержыяска, які валодае заводамі-патрэрамі ў Расеі.

Галоўным інжынэрам будучай беларускай АЭС стаў расейскі спэцыяліст

Пра гэта паведаміў 19 жніўня інжынэр дзяржцы будывніцтва АЭС Уладзімер Петрушквіч. «Яго стаж працы на АЭС Расеі — 25 гадоў, ён прайшоў усе пасады, пачынаючы ад атэратара», — падкрэсліў У. Петрушквіч.

Згарэла паўвёскі ў Веткаўскім раёне

У Веткаўскім раёне ў лясным пажары згарэла палова вёскі Тумарын. Выгарала 100 гектараў бору. З агнём пайшлі чатыры хаты і лепшчы, дзьве нежылыя хаты і 10 хлівцоў. Пажар гасілі два дні — 16 і 17 жніўня.

У Ружанах першыя рэстаўрацыйныя працы

У палацы Сапегі ў Ружанах пачаліся архэалагічныя раскопкі. Яны йдуць у рамках праекту рэканструкцыі велічэнага помніка. Пакуль мяркуюць аднавіць адно фасадную частку. Каля брамы зьявіліся рыштываныя, працы выконваюць спецыялісты «Берасьцэрастаўраўцы».

МБ

Памёр найстарэйшы савецкі выведнік

На 102-м годзе жыцця памёр савецкі выведнік-нелегал Міхаіл Мукасей. Ён быў родам з вёскі Замоссе пад Слуцкам, а якія заданьні выконваў за мяжой, — дагэтуль невядома.

Пра ягоную смерць паведаміў кіраўнік прэс-бюро Службы замежнай выведкі Расеі Сяргей Іванюў.

Міхаіл Мукасей нарадзіўся ў 1907 годзе. Юнаком выехаў у Пецярбург, пайшоў працаваць там рабочым. Імаверна, адначасова пачаў працаваць на ГПУ-НКВД. Быў у вайскавай выведцы з 1937 г. У 1939—1943 — у ЗША

Так выглядаў выведнік.

як віцэ-консул у Лос-Анджэлесе, дзе зьбіраў інфармацыю ад галівудзкіх зорак — яны ахвотна балбалталі на раўтах, тым часам зь імі ахвотна сакрэтнічалі высокія асобы зь дзяржаўнай адміністрацыі.

З 1947 году Мукасей і ягоная жонка працавалі пад выглядам нелегалаў у розных краінах сьвету.

Сваіх дзяцей яны пакінулі ў Маскве і прыяжджалі да іх раз на

Масоўкі ня будзе

У дэпутаты ідуць усяго 365 грамадзянаў, гэта ў два разы меней, чым чатыры гады таму.

18 жніўня скончылася падача дакумэнтаў для рэгістрацыі кандыдатамі ў дэпутаты палаты прадстаўнікоў. Праверка працягнулася да 28 жніўня. Пасля чаго і стануць вядомыя вынікі рэгістрацыі. Варта адзначыць, што большасьць дэмакратычных кандыдатаў годна справіліся з этапам збору подпісаў. З дыстанцыі сышло ўсяго некалькі чалавек.

Не далічылася двух сваіх вылучэнцаў Аб'яднаная грамадзянская партыя. Кандыдата на Наваградзкую выбарчай акрузе Юр'я Істоміна, з ягоных словаў, у панядзелак па абедзе затрымалі за некалькімі сябрамі ініцыятыўнай групы. У пастарунку іх пратрымалі больш за тры гадзіны. Такім чынам міліцыянты пазбавілі Юр'я Істоміна магчымасці зацьвердзіць подпісы.

Другі выпадак зафіксаваны ў Маладэчанскай вясковай акрузе. Уладзімеру Зьверніку разбілі машыну. Ён вырашыў, што наступным разам могуць разбіць галаву, таму сышоў з дыстанцыі, тлумачыць лідэр партыі Анатоль Лябедзька. Такім чынам, дэмакратычных кандыдатаў ня будзе ў Вялейцы—Мядзел, Наваградку—Карэлічах, Маладэчне, Ваўкавыску — а гэта ж была калісьці самая база нацыянальнага руху.

Два чалавекі сышлі ў сацыял-дэмакратыі. Новапалачанін Ігар Вяліцкі быў вымушаны зняцца праз уціск на працы, ён працуе апаратчыкам дэжу на «Паліміры». Праз стан здароўя адмовіўся ад удзелу ў выбарах Анатоль Шапавалаў, што меўся балютавацца па Віцебскай Чыгуначнай акрузе.

Ёсьць адна страта і ў незарэгістраванай БХД. У Аляксея Александровіча зь Леспеля атрымалася сытуацыя, як у Істоміна. Актывіст быў затрыманы міліцыяй падчас сустрэчы з сябрамі сваёй ініцыятыўнай групы. Падаць дакумэнты ў райвыбаркам ня выйшла.

ПКБ і партыя БНФ страатаў на дадзеным этапе ня маюць. Зрэшты, фронтоўцы таксама сутыкнуліся

з невялікай праблемай. Са словаў юрыста партыі Ўладзімера Лабковіча, у аўторак Міністэрства заправаваў цягам сутак падаць усе неабходныя дакумэнты аб працы зьезд. У адваротным выпадку можа быць скасаваная рэгістрацыя Валера Пуціцкага (Рэчыца), Мікалая Лешчунна (Лягойск), Сяргея Антусевіча (Гарадзенская-Цэнтральная акруга), Уладзімера Казека (Днепра-Буская).

Лідэр БСДГ Станіслаў Шухкевіч кажа, што ад ягонай партыі дакумэнты на рэгістрацыю падалі толькі пяць чалавек, хаця разлічвалі на куды большую лічбу. «Гэта паказала, што нашыя партыйцы многа абядаюць, але мала робяць», — зазначыў С.Шухкевіч.

У прыватнасці, з выбарчай гонкі сышоў былі палітвязень, сябра БСДГ Сяргей Скрабец, які хацеў балютавацца ў Лідзе. Паводле словаў Скрабца, гэта ра-

шэньне было прынятае пасля таго, як на сямёрку ягонай каманды пачаў аказвацца немалы ціск.

Пад штандарамі «Эўрапейскай кааліцыі» барацьбу працягвае 51 чалавек. «Спачатку мы плянавалі вылучыць 75 чалавек, на рэгістрацыю ініцыятыўных групаў прыйшло 65 кандыдатаў, цяпер заставацца крыху болей за паўсотні». На кожным этапе выбарчай кампаніі губляем каля 20% сваіх людзей», — зазначае лідэр «эўрапейцаў»

Прынамсі ў шасці акругах выбары пройдуць на безальтэрнатыўнай аснове.

Мікола Статкевіч.

Былы палітвязень прызначае, што некаторыя сябры кааліцыі проста не змаглі сабраць патрэбнай колькасці галасоў. Леанід Скарабагаты ў Менску ня змог зарэгістравацца праз разгільдзійства аднаго з сяброў ініцыятыўнай групы, які спачатку забываў дома пашпарт, а пасля спазніўся ў выбаркам на 15 хвілін. Зьмітра Шымайтас з Баранавіцкай вясковай акругі зьяніцца папрасілі партнёры па бізнэсе, каб у іх не было лішніх праблемаў.

Няма пэўнасці і з самім Статкевічам, зарэгістраваць якога ці то можна ці то няможна праз нязнятую палітычную судзімасць. У выпадку нерэгістрацыі Статкевіча абяцае звярнуцца ў Вярхоўны Суд.

Агулам «Эўрапейская кааліцыя» сабрала, са словаў Статкевіча, 107 тысячачу подпісаў.

Невялікую троххадую правялі дэмакраты ў Менску. Толькі ў апошні дзень вызначыўся з сваім канчатковым фарматам удзелу ў парламенцкіх выбарах старшыня АГП Анатоль Лябедзька. У панядзелак ён здаў тысяччу подпісаў у выбаркам сталічнай Старавіленскай акругі. Нагадаем, што палітык зарэгістраваў дзве ініцыятыўныя групы на зборы подпісаў. Другая працавала ў Сухараве. Замест Лябедзькі ў Сухараве будзе балютавацца дачка былога палітвязня Аляксандра Казуліна Вольга, еўную ж Адзінцоўскую акругу зойме Віталь Рымашэўскі, за якім першапачаткова была Старавіленская акруга.

Аляксандар Мілінкевіч падчас паздак на рэгіёнах як сябар ініцыятыўных групаў патэнцыйных кандыдатаў у дэпутаты наведваў 24 гарады і ўзяў удзел у зборы подпісаў за 32 кандыдатаў.

«Подпісы зьбіраліся цяпер

значна лягчэй, чым падчас іншых кампаній», — адзначыў экс-кандыдат на пасаду прэзідэнта. Наступны раўнд паздак Мілінкевіча па рэгіёнах заплянаваны на пачатак верасня, калі пачнецца агітацыйная кампанія.

Увогуле ж дэпутатамі хочучь стаць 365 грамадзянаў, гэта амаль у два разы меней, чым чатыры гады таму. У выбарках Берасцейшчыны ляжаць дакумэнты ад 47 заяўнікаў (на 16 акругаў). Віцебшчыны — ад 37 (на 14 акругаў), Гомельшчыны — ад 51 (на 17), Гарадзеншчыны — ад 34 (на 13), Магілёўшчыны — ад 51 (на 13), Меншчыны — ад 42 (на 17). У Менску 103 кандыдаты прэтэндуць на 20 акругаў. У Ваўкавыску, Івацэвічах, Маладэчанскай, Пінскай і яшчэ дзевюх вясковай акрузе выбары пройдуць на безальтэрнатыўнай аснове. У АДЗ прагназуюць, што цягам кампаніі колькасць такіх акруг можа павялічыцца.

Кіраўніца ЦВК Лідзія Ярмошына прызнала, што «актыўнасць партый упала практычна ў тры разы». Напрыклад, партыя Гайдукевіча заўжды актыўна пачала, «фактычна стварала асноўную масоўку», а цяпер нават яна вылучыла толькі 7 кандыдатаў.

Зьміцер Пакавец

Нават для Ярмошынай замала

Лічба незалежных сяброў участкавых выбарчых камісій яшчэ меншая, чым у 2004 годзе.

Гэта, з 350 вылучэнцаў АГП у камісіі прайшлі толькі 5, а з 315 прадстаўнікоў БНФ — толькі 6.

З 150 чалавек, вылучаных ад партыі БНФ у сябры участкавых выбарчых камісій у горадзе Менску, зацьверджаныя толькі 3. Прычым на 541 участку ўсходняй выбарчай акругі №107, дзе вылучаецца Вінчук Вячорка, — як на зьдэк, на малопасенні закрыты ўчастак у сухотным шпіталі, 60 выбарцаў, дзе і назіраць няма чаго.

У Барысаві ў склад участкавых камісій увайшлі 7 вылучэнцаў дэмакратычных сілаў на 125 участкаў. Актывісты прысутнічалі на паседжаньнях раённых адміністрацый, дзе 13 жніўня адбылося фармаваньне камісій. «Абмеркаваньне не было», — кажуць.

У 45 акругах Барысавы з 45 дэмакраты-

Юлія ДАР'ШКЕВІЧ

ных актывістаў, якія падавалі дакумэнты на ўключэньне ў склад участкавых выбаркамаў, ня ўключаны ні адзін чалавек. Тое самае ў Барысавым раёне. Тое самае ў Мастогах, Кобрыве.

Затое неадменна ўваходзяць у камісіі су-

працоўнікі ідэалігічных і аргадзелаў выканкамаў — нават тыя, з чымі імёнамі былі звязаныя гучныя скандалы на мінулых выбарах, як у Маларыце.

Адоўлена ўсім без рэзбору, хто не па лукашэнкаўскіх сьпісах, нават былому намесьніку старшыні Канстытуцыйнага суду Валер'ю Фадзэеву.

Лідзія Ярмошына ў пятніцу ў інтэрвю радыё «Свабода» выказала шкадаваньне вынікамі фармаваньня выбарчых камісій: «Справа ў тым, што гэта права тых, хто стварае камісіі. Можна крытыкаваць гэтую пазыцыю, але гэта іхнае права. Адкарэктаваць іх нейкім чынам я не магу».

На выбарах 2004 году ў камісіі ўваходзіла ўсяго 0,2% незалежных сяброў. Сёлета лічба яшчэ меншая.

Лукашэнкаўцы ня маюць намеру адмаўляцца ад манополі на ўладу. Апазыцыя ўстае перад цяжкай дилематай, ці ўдзельнічаць далей у такой кампаніі. Зьнон Пазыняк, незарэгістраваны «Малады фронт» і грамадзянскі ініцыятыва «Хартыя-97» пэўна заклікаюць да байкоту выбараў.

Мікола Бугай

Былы палітвязень Андрэй Кім ля роднага пад'езду.

СЬЦІСЛА

Баршчэўскі накіраваў ліст старшыні КДБ

Старшыня партыі БНФ Лявон Баршчэўскі зьявіўся з лістом да старшыні Камітэту дзяржаўнай бяспекі Вадзіма Зайцава. Прычына — сытуацыя вакол сябра партыі БНФ Аляксандра Меха.

Пасля вылучэньня кандыдатам у дэпутаты па Кобрывскай акрузе, А.Мех быў зьвольнены з працы. А начальнік Кобрывскага КДБ Андрэй Басько сказаў яму, што зьвольнэньне зьявілася з удзелам у выбарах. «На жаль, органы КДБ з інстытуту абароны нацыянальных

інтарэсаў беларускага народу ператварыліся ў орган палітычнага ціску», — піша Л.Баршчэўскі. Старшыня БНФ заклікае В.Зайцава даць «належную апэнку дзеяньням супрацоўнікаў УКДБ па Берасцейскай вобласці».

У Карэтнікава дзясаты раз зьялі адбіткі пальцаў

Юры Карэтнікаў, прэтэндэнт ў кандыдаты па Паўднёва-Заходняй акрузе сталіцы, ужо 10-ы раз здаў адбіткі пальцаў і другі раз — аналіз сьліны. І ўсё — на працягу выбарчай кампаніі. Хоць да выбуху 4 ліпеня ён ня можа мець

дачыньня, бо з 29 чэрвеня да 6 ліпеня быў за межамі Беларусі.

Лідэр БРСМ падпісаў і палпаціўся

У Бярозе нявопытнаму бэрэсэмаўскаму ваяжэ, які паставіў подпіс за Губарэвіча і паведаміў аб гэтым свайму атачэньню, прыйшлося нацярпецца. Раённы ідэоляг прапанаваў яму напісаць заяву аб зьвольнэньні. Давялося хлопцу пакрываць душой, а актывістам апазыцыі старанна замацаць ягонае прозьвішча ў падпісным аркушы.

Лукашэнка: Дзеянні Расеі ў Асэтыі спакойныя, мудрыя і прыгожыя

Мядзведзеў: спачатку ракеты, пасля газ.
Лукашэнка: спачатку газ, пасля ракет.

У аўторак у Сочы адбыліся перамовы між кіраўнікамі Беларусі і Расеі Аляксандрам Лукашэнкам і Дзьмітрыем Мядзведзевым. Адметна, што аб самой сустрэчы 14 жніўня ўпершыню заявіў Уладзімер Пуцін падчас сустрэчы зь беларускім калегам Сяргеем Сідорскім. Размова праходзіла за зачыненымі дзвярыма. Расейскі прэм'ер нібы перадаў вырашэнне «беларускіх праблемаў» Мядзведзеву: «Дзьмітрыі Анагольчыч чакае. На сустрэчы будучы прадоўжаны перамовы па ўсім комплексе пытанняў».

Лукашэнка ў вышэйшым давялося перавярстаць працоўны графік. Назаўтра пасля сустрэчы Сідорскага з Пуціным кіраўнік Беларусі вылецеў у Краснадарскі край.

Як адзначае «Комсомольская правда», у Сочы Лукашэнка спініўся не ў сваёй традыцыйнай рэзыдэнцыі ў Краснай Паляне, а ў шыкоўным гатэлі «Радзіма», які належыць расейскаму алігарху беларускага паходжання Алегу Дзержынаску.

Маля ў каго былі сумневы, што Расея будзе дабівацца ўсталявання ў Беларусі ракетных комплексаў за якнайменшую цану, а Лукашэнка паспрабуе прадаць палітычную залежнасць Беларусі якнайдалей.

Што за «Іскандэры» хочуць паставіць у Беларусі?

Ракеты комплекс «Іскандэр» прызначаны для паражэння сістэмаў супрацьветранай і супрацьракетнай абароны, авіяцыйнай тэхнікі на аэрадромах, агнявых сродках, аб'ектаў грамадзянскай інфраструктуры і г.д. Ён аснашчаецца дзвюма ракетамі і можа абстраляць два аб'екты з інтэрвалам у хвіліну.

Дальнасць стралбы «Іскандэр-Э» складае 50–280 км, а маса карыснай нагрузкі — 480 кг. Для экспарту зброю з большымі характарыстыкамі не дазваляюць рабіць міжнародныя правілы.

Траекторыя палёту ракеты цяжкапрадказальная для праціўніка, а комплекс дазваляе кіраваць ёю ўвесь час да пацэлявання. Ляціць ракета на вышыні 50 км, дзе яе цяжка зьбіць. Максимальна магчыма дакладнасць пацэлявання вымяраецца мэтрамі.

Першапачаткова «Іскандэр» распрацоўваўся ў разліку на блізкаўсходніх кліентаў. Адсюль і прыемны арабскаму вуху назоў — гэта ўсходні варыянт імя Аляксандра Вялікага.

Мядзведзеў адразу прапанаваў абмеркаваць міжнародныя пытанні: «Гуто агрэсію, якая была зьдзейсненая Грузіяй».

І Лукашэнка, які захоўваў тут амаль цнатлівае маўчаньне, давялося прагнагна: «Усё было зроблена выдатна, вельмі спакойна, мудра і прыгожа». Дасталася і амэрыканцам, і заходнім краінам, якіх беларускі лідэр назваў «недалёкімі людзьмі». Звярнула ўвагу, што не «шалудзямі».

Мядзведзеў акірэнтаваў увагу на «супрацоўніцтве ў рамках АДКБ». Гаворка, напэўна, тут ідзе пра базарна-наветранай абароны, дамова пра якую і будзе падпісаная на-

ўстаноўку элементаў СПА ЗША ў Польшчы і Чэхіі. «Нам трэба падумаць, як рэагаваць на гэта», — перадаюць словы Мядзведзева расейскія інфармагенцыі.

«Надышоў момант для няпростых дзеянняў у рамках саюзнай дзяржавы. Час простых дзеянняў скончыўся», — адказаў кіраўнік Беларусі.

Бакі дамовіліся правесці найвышэйшую дзяржаўную саюзнай дзяржавы пасля парламэнцкіх выбараў у Беларусі.

Лукашэнка і Мядзведзеў дамовіліся вырашыць пытаньне аб стварэнні адзінай сыстэмы супрацьветранай абароны, дамова пра якую і будзе падпісаная на-

Лукашэнка сустрэўся з Багапшам і Какойты

А.Лукашэнка ў Сочы 20 жніўня сустрэўся з прэзідэнтамі незалежных Паўднёвай Асэтыі і Абхазіі. Ён катэгарычна аспрэчыў выказванне, што Расея вяла вайну. «Люды абаранялі сваю зямлю, міратворцы выконвалі сваю місію», адзначыў А.Лукашэнка. У той самы дзень парламент Абхазіі звярнуўся да Расеі з просьбай прызнаць незалежнасць.

.....
ступным паседжаньні. Гэта дае ў рукі А.Лукашэнка важны рычаг для шантажу Захаду — калі не прызнае легітымнасць выбараў, падпішу аб'яднаныя сістэмаў СПА. Расея таго дамагаецца ўжо многа гадоў. І рашэнне цану на газ на 2009 г., аднаведна, таксама адкладзецца на пазнейшы час.

Наступная ж сустрэча Мядзведзева і Лукашэнка пройдзе 5 верасня ў Пяцігорску на сесіі АДКБ. Вось і ўся інфармацыя, даступная з Сочы.

Зміцер Панкавец

Адметна, што Лукашэнка зь Мядзведзевым перамаўляюцца пра пастаўку комплексу «Іскандэр-М», які распрацаваны для войскаў Расеі і ня можа ў адпаведнасці з міжнародным правам пастаўляцца ў іншыя дзяржавы. Прычынай — тэхнічныя характарыстыкі: комплекс можа дабіваць на адлегласць да 500 км (амаль удвая большую за экспертны варыянт) і патэнцыйна страляць ня толькі асколкач-фугаснымі ракетамі.

Пастаўка гэтых комплексаў у Беларусь будзе значыць, што Расея або выходзіць з дамовы пра ракеты сярэдняй і малой дальнасці (РСМД), або не ўспрымае Беларусь як асобную дзяржаву. Многія вайсковыя эксперты выказвалі меркаваньні, што Расея можа выйсці зь бестэрміновае дамовы пра РСМД, падпісанай у 1987 г.

У выпадку размышчэння ў Беларусі «Іскандэр-М» будзе дабіваць да амэрыканскіх радаруў у Чэхіі, а «Іскандэр-Э» — да батарэў у Польшчы.

Падрываў Андрэй Кузьнечык

Ля гаджэтаў стос газэтаў

Крамка Алеся Таўстыкі месьціцца на ждановіцкім радыёрынку ў чацьвертым шэрагу пад нумарам 1068. Што праўда, неўзабаве на гэтым месцы паставяць чарговы гандлёвы комплекс, а радыёгандляроў пераселяць у іншае месца. Куды — яны і самі да канца ня ведаюць. Зрэшты, знайсці крамку будзе няцяжка — незвычайнага гандляра ведаюць тут усе. У незвычайнай крамцы Алеся Таўстыкі пабываў наш карэспандэнт.

Беларускамоўнасць — правэрана на практыцы — важны бізнэс-чыньнік. Ня проста сродак зносінаў, а пэўная рэкамендацыя чалавеку. Таму і склалася вакол крамкі кола сталых кліентаў. Тыя і не хаваюць,

што пры іншых роўных — беларусчына пераважае.

Прыхільна ставяцца да беларускамоўнага гандляра і суседзі па рынку. Хто-ніхто з іх сам спрабуе размаўляць па-беларуску. Бывае, зь іншых

кірмашовага канца хто прыйдзе ўзяць чытва па-беларуску, пазычыць падручнік мовы. А ў гаспадару заўжды напачаткова ля гаджэтаў стос газэтаў. На ўра ідуць нат старыя нумары «НН».

Стэцыяльна заходзяцца і прафэсійныя скандалісты. Упоўнянай хадой крочаць тыя да крамкі і ўсчынаюць лямант: «Я на вашай украінскай нічэво не панімаю». «Нада-еда эта беларуская мова», «Гавары па-нармальнаму».

Тавар у Таўстыкі не эксклюзіўны — калі ўжо гэтак нясьцёрпныя звонкае «дз» і густое «чаго». Ад жа ж родка здаралася так, каб які пакупнік чаго не зразумеў. Тавары з лаўкі Таўстыкі есьць у хатах і простых працаўнікоў, і мільіёнскіх чыноў. Скуль ведае? У такой незвычайнай крамцы нека само выходзіць, што пакупкі без размовы не бывае.

АК

Звычайны асартымент незвычайнай крамкі.

Шэсьць гадоў ня бачылі?

Асноўным абвінавачаннем супраць гендзірэктара Гандлёвага дому «Ждановічы» Яўгена Шыгалава стане нямятавае выкарыстаньне зямель.

Аказваецца, зямлі выдзяляліся не пад найбуйнейшы комплекс рынкаў, а пад аквапарк і гатэль. Але шэсьць гадоў таго ніхто не заўважаў. Гэта азначае, што абвінавачваньне па астатніх пазыцыях рассыпалася?

Як паведаміў БелтАІАН выканаўца абавяз-

каў начальніка ўпраўленьня інфармацыі і грамадзкіх сувязяў МУС Алег Сьлепчанка, устаноўлена, што з 1998 па 2003 г. Гандлёваму дому «Ждановічы» было выдзелена больш за 40 га зямлі на тэрыторыі, што прылягае да дзяржаўнага экалігійнага заказніка «Лебядзіны», у тым ліку больш за 30 га — для будаўніцтва парку адпачынку «Нясумны сад», аквапарку, гатэлю. Аднак на гэтых землях паставілі і шэсьць гадоў трымалі гуртовы і раздробавы рынкі, аўтастаянкі, аўтарынак і г.д. Будаўніцтва і ўвод у эксплуатацыю аб'ектаў выконваліся без неабходнай дакумэнтнаці, без уліку патрабаваньняў аховы навакольнага асяроддзя, паведаміў Сьлепчанка. І размышчэнне аб'ектаў у гэтым раёне не адпавядала Генэральнаму пляну разьвіцьця Менску.

Будаўніцтва ж прадугледжаных аб'ектаў няват не пачыналася.

Як паведаміў Сьлепчанка, Шыгалава такса-

ма ставіцца ўвіну самавольны захоп прыкладна 13 га зямлі ў раёне заказніка «Лебядзіны».

Нязначнасьць выніковага абвінавачваньня паказвае, што іншага кампрамату на Шыгалава ў ён уладаў няма.

Гэта гісторыя нагадвае перадзелы маёмасці ў Расеі, дзе кавалкі нафтавага пэльфу ў дзясяткі мільярдаў даляраў забіралі на Уласьніку на падставе прэтэнзій экалігійнага ведамства.

У студзень — ліпені ён вырастае на 20,2% проці летанінага, паведамляе Мінстат. Доля прадуктовых тавараў у ім зьнізілася да 51% з 52.

Магчыма, рынкі на месцы лебядзінага заказніка проста памяняюць уласніка. Ну, не руйнаваць жа дабро.

Звяртае ўвагу, што перадзел уласнасьці супаў з пэўнымі перастаноўкамі на версе ўлады. Першым пра абвінавачваньні Шыгалава ў красавіку паведаміў міністар унутраных справаў Уладзімер Навумаў.

Мікола Бугай

СЬЦІСЛА

Рознічны таваразварот працягвае бурны рост

У студзень — ліпені ён вырастае на 20,2% проці летанінага, паведамляе Мінстат. Доля прадуктовых тавараў у ім зьнізілася да 51% з 52.

Беларусь бярэ крэдыт МБРР

для рэалізацыі праекту па водазабесьпячэнні і водаадводзе. У праект, фінансаваны Міжнародным банкам

рэканструкцыі і разьвіцьця ўключаныя 22 аб'екты з усіх абласцей. Тэрмін крэдытаваньня — 17 гадоў, мараторый на выплату асноўнае пазыкі 5 гадоў.

Клешчы

Ці знойдзе кіраўніцтва Беларусі спосаб адкруціцца ад павелічэння расейскай вайскавой прысутнасці ў Беларусі ў адказ на ПРА ў Польшчы? Піша Барыс Тумар.

19 жніўня прайшла сустрэча Аляксандра Лукашэні і Дзьмітрыя Мядзведзева. Гаворка на ёй была, несумнянна, пра адказ на разьмяшчэнне дзесяці амэрыканскіх ракетаў сыстэмы ПРА ў Польшчы.

Расея патрабуе ад Беларусі поўнага падпарадкаваньня. Масква хацела, каб Менск падтрымаў адкрытае ўварваньне расейскага войска ў сувэрэнную дзяржаву. Гэта была мяжа, якую нават цяперашняе кіраўніцтва Беларусі вагалася пераступіць.

Поўная падтрымка цяперашняга ўварваньня ў Грузію азначала б, што заўтра давялося б падтрымаць расейскі ультыматум па Крыме.

Заява МЗС з заклікам да спынення агню была мудрай і адпавядала нацыянальным інтарэсам Беларусі. А вось тое, што пасля першага вокрыку расейскага пасла беларускі МЗС пасьпяшаўся даказаць, што лічыць дзеянні Расеі правамоцнымі,

было слабасьцю.

І гэтая слабасць яшчэ гукнецца Беларусі.

Ад Беларусі будучь патрабаваць падтрымаць новыя і новыя крокі ў экспансіянісцкай палітыцы Расеі. Пытаньне цаны на газ будучь увязваць з удзелам Беларусі ў расейскіх кроках у адказ на пляны ЗША разьмясьціць свае супрацьракеты ў Польшчы. Беларусь будучь уцягваць, віток за вітком, у кампанію пашырэння ўплыву Расеі ва

У Беларусі няма балістычных ракетаў, супраць якіх прызначаная будучая амэрыканская батарэя ПРА. Беларусі наўпрост тое не датычыць.

Ўсходняй Эўропе. Якая богведама як скончыцца.

Пасля Грузіі стала канчаткова ясна, што лужыцкая Расея замахваецца на гегемонію. Пры паступовым выдушваньні ЗША як адзінае ў рэгіёне вайсковое процівагі гіганцкай расейскай арміі зь яе атаманай дубінкай.

У Беларусі няма балістычных ракетаў, супраць якіх прызначаная будучая амэрыканская батарэя ПРА. Беларусі наўпрост тое не датычыць.

Ці знойдзе кіраўніцтва Беларусі выйсьце, каб адкруціцца ад павелічэння расейскай вайскавой прысутнасці ў Беларусі ў адказ на ПРА ў Польшчы? Што бывае з краінамі, якія пагаджаюцца на расейскую вайсковую прысутнасць, мы пабачылі ў Грузіі.

Падзеі ў Грузіі былі больш чым прыватным канфліктам дзвюх краінаў, зусім не спантаным выбухам гвалту. Гэта была спроба паставіць на калені Ўсходнюю Эўропу.

Якое там для Масквы значэньне маюць тыя асытны і абхазы... Не, задача была паказаць: вось што мы зрабілі з Грузіяй, скарыстаўшыся з авантурызму Саакашвілі, і гэта будзе з кожным, хто ня будзе падпарадкоўвацца ў той сфэры, якую мы лічым сваёй. Нагода і форма знойдуцца. А сфэра ўплыву — сёньня мы лічым яе такой, а заўтра іншай. І, бачыце, Амэрыка ня будзе за вас ваяваць. Задача гэтай добра падрыхтаванай вайны была напалохаць усе ўсходнеэўрапейскія дзяржавы ад Грузіі да Фінляндыі. Каб яны прыстасоўваліся. У пытаньнях газпразводу «Паўночны паток». Або ў пытаньнях элемэнтаў амэрыканскай супрацьракетнай абароны. Або ў пытаньні транзыту нафты па нафтаправодзе «Адэса-Бродь».

Калі Беларусь, праз сваю цяперашнюю палітычную слабасць, прыме

Падзеі ў Грузіі былі больш чым прыватным канфліктам дзвюх краінаў. Гэта была спроба паставіць на калені Ўсходнюю Эўропу.

гэтыя ўмовы гульні, то будзе за тое сьвязьмі плаціць наступныя дзесяцігодзьдзі. Калі хто думаў, што гісторыя войнаў у Эўропе скончылася ў канцы XX стагодзьдзя на Балканах, то сьцьвергае зь зямлі Тамарашэні таму расплошчыла вочы.

У выпадку разьмяшчэння расейскіх базаў у Беларусі Ўкраіна аказваецца ў клешчах.

Калі беларускае кіраўніцтва акажацца такім жа гучным на словах, але бесхрыбетным на справе, якім яно было апошнія 10 гадоў, і пойдзе ў фарватэры расейскага гегеманісцкага курсу, то Беларусь крок за крокам будзе далей сыходзіць туды, дзе яна ўжо была, у пагранічную сытуацыю, у якую Расейская імперыя ставіла яе два разы ў XX стагодзьдзі: падчас Першай сусветнай вайны і ў 30—40-я. Тады Беларусь двойчы плаціла мільёнамі жыцьцяў і зруйнаваньнем дашчэнту — намнога даражэй, чым Фінляндыя, напрыклад. Гэтым разам у Беларусі ёсьць спосабы ўнікнуць уцягваньня ў новыя канфлікты, якія Расея рытуе па ўсёй лініі сваёй заходняй мяжы.

Вайна і мова

Беларуская нацыя п-ранейшаму выключаная з працэсу прыняцьця рашэньняў, ад якіх залежыць яе лёс. Піша Віталь Тарас.

Тыдзень таму радыё «АНТ» перадала інфармацыю пра тое, што, дзякуючы МНС Расеі, у Цьхінвалі аднаўляецца нармальнае жыцьцё. Горад забясьпечаны электрычнасьцю, а многія яго жыхары ўжо нават глядзяць тэлевізію. І гэта ў горадзе, на дзевяноста адсоткаў зьнішчаным грузінскімі ГРАД-амі, як заўважылі раней расейскія СМІ. Дзе ж яго жыхары глядзяць цяпер свае тэлевізары — у сутарэньнях разубраных будынкаў ці ў зямлянках?

Наіўна думаць, што гэта вынік памылкі нейкага рэдактара (у Беларусі ці Расеі), які забыўся пра тое, што транслявалася ў эфір яшчэ ўчора. На вайне як на вайне: якая інфармацыя альбо дэзынфармацыя на гэты момант больш адпавядае мэтам прапаганды, тая і падаецца ў эфір.

«Украіна прайграла вайну»

Расейскія СМІ ў цэлым дзейнічаюць эфэктыўна. Паводле аналітычнай групы ўкраінскай кампаніі Pro.mova, «Украіна прайграла інфармацыйную вайну Расеі ў асьвятленьні канфлікту ў Грузіі». Пра гэта сьведчаць, у прыватнасьці, вынікі

дасьледаваньня водгукаў на найбольш папулярных інтэрнэт-мэдыях Украіны, праведзенага 11—12 жніўня. Некаторыя з іх апублікаваньня на сайце korespondent.net. Больш за палову ўсіх крыніцаў, зь якіх чэрпалі інфармацыю ўкраінскія карыстальнікі, былі расейскімі. Напрыклад, на інтэрнэт-рэсурсах korespondent.net і rodbnostii.ua расейскімі адпаведна былі 76 і 55%. Заходнія крыніцы склалі меней за 2%. Unian.net (афіцыйнае інфармагенцтва Украіны) выкарыстоўвала расейскія крыніцы ў 45% паведамленьняў на тэму вайны ў Грузіі.

Экспэрты адзначылі, што ў паведамленьнях украінскіх інтэрнэт-выданьняў і на тэлебачаньні не хапае нерасейскіх крыніцаў. Адзінай сур'ёзнай альтэрнатывай яны лічаць магутныя міжнародныя агенцыі — Reuters, AP альбо AFP.

І гэта ва Украіне, дзе зь лішкам украінамоўных газэтаў, тэле- і радыёканалаў, інтэрнэт-сайтаў. Што ж тады казаць пра Беларусь, якая ўсе 17 гадоў сваёй незалежнасьці застаецца неад'емнай часткай расейскай інфармацыйнай прасторы?

Адзін Зімоўскі

Між іншага, ва ўкраінцаў ёсьць жаданьне ведаць, што адбываецца насамрэч, жаданьне разумець, якія наступствы будзе мець вайна ў Грузіі дзя

Украіны, што адпавядае ў гэтай сытуацыі нацыянальным інтарэсам. Аўтар гэтых радкоў адчуў сапраўднае зайздасьць да ўкраінцаў, калі тыдзень таму ў Кіеве сабралася навуковая (!) канфэрэнцыя, прысьвечаная сытуацыі на Каўказе і матчным дзеяньням украінскіх уладаў, пэрспэктыве сьярбоўства краіны ў НАТО і г.д. Адкрыцьцё канфэрэнцыі транслявалася жывцом.

Гэта нармальныя дзеяньні нацыянальнай эліты ва ўмовах пагрозы сувэрэнітэту. Магчыма, у Беларусі, недзе на ўзроўні прэзыдэнцкае Адміністрацыі, праходзілі апошнімі днямі сакрэтныя нарады на тую ж тэму. Але ж грамадзкая нічога пра гэта невядома — беларуская нацыя п-ранейшаму выключаная з працэсу прыняцьця рашэньняў, ад якіх залежыць яе лёс. Як і лёс нацыянальнай бюракратыі, дарэчы.

З усіх яе прадстаўнікоў адзін Аляксандар Зімоўскі заступіўся, так бы мовіць, за гонар дзяржавы, калі расейскі пасол у зьяважлівай форме запатрабаваў у афіцыйнага Менску поўнай і безумоўнай падтрымкі «міратворчай апэрацыі» ў Паўднёвай Асэтыі.

Але ж кіраўнік дзяржтэлерадзіі ці то забег наперад башкі, ці то спазьніўся — ужо наступным днём прадстаўнік МЗС запэўніваў, што РБ ва ўсім падтрымлівае РФ і лічыць яе дзеяньні на Каўказе «правамернымі».

Відаць, пачынаць карэжыю межэжнай палітыкі трэба было яшчэ 13 гадоў таму, калі на рэфэрэндуме ў Беларусі саюз з Расеяй, ліквідацыя нацыянальнай сымболікі й наданьне расейскай мове статусу дзяржаўнай прымаліся «адным пакетам».

У першыя ж дні пасля ўвядзеньня дадатковых міратворчых сілаў у Цьхінвалі ўсе расейскія СМІ як па камандзе пачалі называць гэты горад Цьхінвалам, а Сухумі — Сухумам. Паводле лёгікі, трэба было пайсьці яшчэ далей і назваць Тбілісі Тыфлісам, як у царскай Расеі.

Між іншага, незадоўга да пачатку вайны ў Грузіі, «Наша Ніва» зьмясьціла вынікі аднаго сацдасьледаваньня Інстытуту Гэлапа, паводле якіх расейскую мову ў краінах Садружнасьці незалежных дзяржаваў (цяпер ужо, відаць, былой садружнасьці) найгорш разумеюць і найменей карыстаюцца ёю ў Азэрбайджане і Грузіі — усяго некалькі адсоткаў дарослага насельніцтва. (Цікава, што паводле аналітычнага дасьледаваньня ўпэўнена карыстаюцца расейскай мовай і пішуць на ёй без памылак у тых самых дзяржавах таксама ўсяго некалькі працэнтаў.)

Адсутнасьць кваліфікацыі ці сьвядомы выбар?

Што тычыцца моўнай сытуацыі ў Беларусі, дык гэта вынік ня столькі вялікадзяржаўнага расейскага шавінізму, колькі ўласнай культурнай палітыкі.

Вось апошні прыклад. Кожная нацыянальная тэлекампанія купляе экспазіцыйнае права на паказ Алімпійскіх гульні у

сваёй краіне. Трансляцыя гульні ў Пэкіне на «Першым канале», або на канале «Лад», прызначаная выключна для жыхароў Беларусі, яе нельга паказаць па-за межамі дзяржавы. Дык чаму было не арганізаваць паказ хоць бы часткі рэпартажаў на дзяржаўнай беларускай мове? Няўжо нехта за беларусаў ня стаў бы глядзець спаборніцтвы з удзелам беларускіх спартоўцаў праз камэнтары па-беларуску ці не зразумёў бы іх? Абсурд!

Можа, справа ў адсутнасьці патрэбнай кваліфікацыі ў камэнтаратараў? (Варта зазначыць, многія зь іх і па-расейску часта ня могуць пісьменна сфармуляваць думку.)

Ці ўсе-такі гэта сьвядомы выбар улады? Тады ня трэба здзіўляцца, што Беларусь будзе заставацца пад уплывам татальнай крамлёўскай прапаганды, а кіраўнікі сувэрэннай краіны вымушаныя апраўдваць перад «старэйшымі дзядзькамі» з Масквы, што час ад часу шчоўкаюць іх па носе, як пасол Сурыкаў.

Зразумела, «водападзел» у грамадзтве не абавязкова праходзіць паміж тымі, хто ведае родную мову і тымі, хто яе ня ведае. Напрыклад, сярод наведнікаў згаданага вышэй украінскага сайту korespondent.net шмат хто з прыхільнікаў украінскай дзяржаўнасьці ды эўрапейскай дэмакратыі піша свае камэнтары па-расейску. Але яшчэ не даводзілася бачыць на сайце ніводнага варожка да Ўкраіны водгуку на ўкраінскай мове.

Няшумныя дэбаты

Візыт дэпутата брытанскага парламэнту Марка Прытчарда ў Менск у траўні 2008 году прайшоў фактычна незаўважаны прэсай, што было крыху дзіўным, калі ўлічыць некаторыя факты. Піша Віталь Сіліцкі.

Па-першае, сам факт таго, што дэпутат парламэнту заходняй краіны атрымлівае візу ў Беларусь, указвае на тое, што гэты візыт быў ухвалены беларускімі ўладамі. Па-другое, такі крок з боку ўладаў звычайна мае вынікам тое, што візытанта (калі ён ня ў складзе якой-небудзь дэлегацыі АБСЭ) спрабуюць выкарыстаць у пяр-мэтах — чаго з Прытчардам дакладна не адбылося. Па-трэцяе, калі зважаць на гэтыя абставіны, тое, што спасылкі ў інтэрнэце абмежаваліся паведамленьнямі аб наведваньні пратэстанцкай царквы і выказваньні маральнай падтрымкі прыгнечанай уладамі канфэсіі, выглядала як свайго кшталту алібі для спадара дэпутата — ён як бы адзначыўся ўнёскам у барацьбу за дэмакратыю. Пра рэальны парадак дня візыту можна толькі здагадавацца, але ён стаў намага больш зразумелым два месяцы пазьней. Першыя за апошнія пяць гадоў дэбаты ў брытанскім парламэнце па беларускім пытаньні, якія адбыліся 16 ліпеня, прыцягнулі дастаткова высокапастаўленых прадстаўнікоў ураду Вялікабрытаніі, іх вынікам стала ня толькі павышэньне цікавасьці да Беларусі ў мурах Вэстмінстэру, але і агучваньне падыходаў у палітыцы заходніх краінаў адносна Беларусі, якія могуць знайсці працяг у найбліжэйшай будучыні. Больш за тое, стварылася ўражаньне, што пасланьні, агучаныя падчас дэбатаў, прызначаліся менавіта для Менску.

Што тычыцца самой персони Марка Прытчарда, то тут наўрад ці магчыма знайсці нейкія выбітныя факты. Ён адзін з тых дэпутатаў брытанскага парламэнту, якіх зазвычай называюць заднялавачнікамі. Абраны на першы тэрмін з невялікай перавагай галасоў, ён не

пасьпеў заручыцца ўплывам і ўладай у партыйнай фракцыі, таму зарабляе аўтарытэт ўсялякімі спосабамі — напрыклад, актыўнымі замежнапалітычнымі заявамі, і спрабуе зацьвердзіцца ў сваёй акрузе — напрыклад, прапануе сваім выбарцам хірургічныя апэрацыі пад уласным кіраўніцтвам. Цікавыя факты пра ягоную парламэнцкую дзейнасьць уключаюць старшынства ў пазафракцыйнай «расейскай групе».

Тут, праўда, трэба адзначыць тое, што самі дэбаты ў брытанскім парламэнце ладзяцца згодна з строгай і выверанай працэдурай — заднялавачнікі атрымліваюць такое права толькі ў выніку своеасаблівай лятарэі, і таму тое, што дэбаты пра Беларусь адбыліся ў такі час — перад парламэнцкімі выбарамі і адразу пасля вядомых падзеяў у Менску, — было ў пэўным сэнсе выпадковасцю.

Аднак падчас дэбатаў зьвярнулі на сябе ўвагу два факты. Першы — дастаткова высокі ўзровень ведаў выступаюцаў аб падзеях у Беларусі — дыскусія не абмежавалася стандартным наборам фразьў аб гаротным стане дэмакратыі ў краіне і неабходнасьці прагрэсу з правамі чалавека. Другой — у выступах прадстаўніка апазыцыі і міністра ўраду, які яму адказваў, не было якіх-кольвечы рознагалосьсяў, што дазваляе зрабіць выснову аб тым, што дэбаты адлюстравалі пазыцыю афіцыйнага Лёндану ў адносінах Беларусі.

Дачыненні Беларусі з Захадам не павінны ставіцца ў залежнасьць ад яе дачыненняў з Расеяй, і наагул: пытаньне «ўсход ці Запад» для Беларусі — гэта няслушная дыхатамія.

Нармалізацыя стасункаў зь Беларуссю — у інтарэсах Брытаніі, і яе гатовы падтрымаць брытанскі бізнэс («асабліва лёнданскі Сіці»). Аднак уваходжаньню бізнэсу ў Беларусь замінае рэпутацыя краіны. Для яе выпраўленьня патрэбныя рэальныя, а не дэкарэтыўныя пяр-крокі (што выглядае як укол у бок лорда Бэла і тых, хто яго ў Беларусь запрасіў). Цывілізаванае правядзеньне

парламэнцкіх выбараў увосень 2008 году можа стаць пачатковай кропкай для нармалізацыі стасункаў. Пры гэтым істотны ня столькі сам вынік выбараў, колькі працэс.

У заявах Прытчарда і іншых удзельнікаў дыскусіі няма нічога новага, што б не агучвалася прадстаўнікамі эўраструктураў цягам апошніх некалькіх гадоў. Аднак, у адрозьненьне ад шматлікіх заяваў з Брусэлю, у дэбатах у ангельскім парламэнце праглядалася выразная лінія. Па-першае, патрабаваньні і абяцаньні

Не бяруся сьцьвярджаць, што Марк Прытчард — гэта своеасаблівы сувязны паміж афіцыйным Лёнданам, Сіці і беларускімі ўладамі.

ўвязваліся міжсобку і былі прызначаны для аднаго адрасата — а менавіта афіцыйных беларускіх уладаў. У гэтым праглядаецца істотнае адрозьненьне, прыкладам, ад афіцыйных дакумэнтаў Эўрасаюзу, у прыватнасьці, знакамітым пасланьнем «недадакумэнтам» «Што ЭС мог бы даць Беларусі» ад 22 лістапада 2006 году. Патрабаваньні лібэралізацыі выбарнага заканадаўства адрасаваліся таму ж, каму і абяцаньні шчодрых інвэстыцыяў з боку Лёнданскага Сіці. Па-другое, прапанаваны пакет патрабаваньняў і прапановаў дастаткова кампактны — у адрозьненьне аб маштабных і ні да чаго не абавязваючых дакумэнтаў, нахталт таго ж самага «недадакумэнта», ён максымальна канкрэтны. У прынтцыпе, менавіта такая павестка дня (вы —

цывілізаваныя выбары, спыненьне перасьледу рэлігійных мяшынняў, свабоду прэсе, мы — міжнароднае прызнаньне парламэнту і інвэстыцыі) і магла б стаць асновай дзялёгу паміж ЭС і Беларуссю, які меў бы хоць якія-небудзь шанцы на посьпех.

З Брытаніяй у апошні час склаліся цікавыя дачыненні. Візыт Абрамовіча, магчымыя інтарэсы ў Беларусі Беразоўскага, запрашэньне лорда для «паляпшэньня іміджу» Лукашэнка на Захадзе. Падобна да гандлю паміж Беларуссю і Брытаніяй, асноўны прадмет якога — перапрацаваная расейская нафта (якая прадаецца, да таго ж, расейскім канторам, зарэгістраваным дзе-небудзь на брытанскіх афішорах), дачыненні паміж дзьвюма краінамі, падобна, так ці інакш пераплятаюцца зь беларуска-расейскімі стасункамі. Ні для каго не сакрэт, што на інвэстыцыі некаторых з усім вядомых расейскіх алігархаў разлічваюць беларускія ўлады. Магчыма, некаторых ужо дапусьцілі да беларускіх актываў празь ценявыя схемы. Яшчэ больш імаверна, іх варта чакаць у сьпісе новых гаспадароў Беларусі пасля таго, як тут нарэшце адбудзецца прыватызацыя. Магчыма таксама, што праз сваіх сяброў у Лёндане беларуская ўлада прабівае ня толькі інвэстыцыі, але і эўрапейскае прызнаньне, у мінімальна дастатковым для падмацаваньня беларускай уладнай машыны аб'ёме. Але адным лордам Бэлам, відаць, абсысьціся цяжкавата...

Не бяруся сьцьвярджаць, што Марк Прытчард — гэта своеасаблівы сувязны паміж афіцыйным Лёнданам, Сіці і

беларускімі ўладамі. Хаця тое, што хтосьці зойме такую ролю, уяўляецца цалкам лягічным і чаканым. У Эўропе паступова ўзрастае цікавасьць да эканамічнага супрацоўніцтва зь Беларуссю — званкі і лісты ад кансалтынгавых кампаніяў з просьбай аб кансультацыі ў пытаньнях магчымай прыватызацыі ў Беларусі паступілі ўжо да шмат якіх экспэртаў. Больш за ўсё такіх просьбаў прыходзіць, як ні дзіўна, з Англіі. І ў падобных размовах увесь час успывае пытаньне аб палітычных рызыках. Трэба адзначыць, што Англія як краіна Эўрасаюзу зьвязаная забавязаньнямі ў адносінах да замежнай палітыкі Саюзу, якія павінен улічваць і бізнэс, што базуюцца на яе тэрыторыі. Цяпер нават расейскія экспаты гуляюць па правалах.

Такім чынам, уявім, што падчас дэбатаў у брытанскім парламэнце Марк Прытчард агучваў пазыцыю менавіта тых колаў Брытаніі, на якія разлічвае афіцыйны Менск. Поле для прагматычнага ангажаваньня, безумоўна, ёсьць, але мінімум прстойнасьці неабходна для забеспячэньня міжнароднага прызнаньня і для стварэньня больш камфортных умоваў капіталам, якія павінны сюды прыйсьці. Калі спадар Прытчард казаў ня толькі ад сябе самага, то пасланьне да беларускіх уладаў указвае на тое, што ў некаторых пераменах у краіне зашкаўленьні і магчымыя партнёры і сябры беларускіх уладаў. Прынамсі, было б крыху дачасным сьцьвярджаць са стоадсоткавай упэўненасьцю, што парламэнцкія выбары зусім не прынясуць аніякіх сюрпрызаў.

АНДРЭЙ ПАЯСВІЧ

Было дзе расхамячыцца

На пачатак фэсту ў Нарвілішках зьбіраліся людзі і хмары. І як толькі першыя пацягнуліся сустрэць N.R.M., дык другія адразу вывалілі на іх тоны вады. Кожны канцэрт N.R.M. — як рэфэрэндум. З Нарвілішак піша Сямён Чубкін.

To Be2gether or not to be

«Як рэфэрэндум» — бо адкрывае пацьвярдзёнае ўсенароднай любові. Людзі сьпіраша туліліся пад парасонамі, але ўчуўшы ад сваіх улюбёнцаў пра зьламысныя намеры варажана гадзючніка, адгукнуліся: усе неяк так адначасова плонулі, адпрэчылі парасоны і з камсамолькім імпэтам сталі мясіць гразюку і вадзіць карагоды пад да непрыстойнасьці ашалелай залевай. Пад дырыжаваньне музыкаў сьпявалі хорам «Тры чарапахі» і «Песьні пра каханьне». Але, мяркуючы па тым, як натоўп суладна гарлаў на памяць усе песьні і заложна адбіваў такт па разгражанай глебе, гурт мог і ня граць зусім. Уяўляецца: на сьнезе чацьверка N.R.M., нерухомая, заўзятая маўчыць як юнак на дапросе, а мы

ўсе навокал, ачмурэлыя ад асалоды, фанасем да зьнямогі і рубімся пад іхныя песьні, якія самі і сьпяваем.

Адвечоркам выступілі ізраільцы, з што ні на ёсьць чыста беларускім назовам — Infected Mushroom, «Заражаны грыбочак», чый гітарыст з коскай і залатой завушніцай нагадаў саліста «Статус-Кво», такога сабе, у сучасным прыэлектронным фармаце. Публіка выла ад захапленьня. І таму ці дзіва, што пасля выступу ў вагончыку, што стаяў за 10 мэтраў ад беларускай мяжы, галоўны «грыбнік», саліст Аміт Дуўдэвані, натхнёны канцэртам і блізкасьцю радзімы чарнобыльскіх mushroom'аў, схіліў сваю бліскучую, як бильярды шар, галаву і старанна крэмзаў якісь новы тэкст.

Апошні выступовед, брытанец Трыкі, увесь канцэрт напружана мастляў галавой з караценькімі рэстамі і пад сьпевы сваёй сэксуальнай партнэркі па дудзе час ад часу нават выкрываў асобныя словы. Здавалася, пасля катарсісу, які прынеслі слухачам энэрэмішчыкі і інфэкцыйнікі, пасля бясойскіх скокаў у гразі і нічым не прыхаванага каўбашаньня, здзіўіць, а тым больш запаліць

публіку было немагчыма. Чорта мы ўгадалі! Нясьпешна-надрыўны рэлаксэйшэн Трыкі таксама прыпаў да душы.

Сэкс, рок-н-рол і пральная машына

Намётавы лагер уражваў: бязмежнае поле, ад краю да краю забітае намётамі і машынамі. А яшчэ больш уражваў сьціплы такі літоўскі сэрсвіс. Вядзіны надзіманы павільён з пральнымі і сушылнымі машынамі для жыхароў лагера (і гэта спасрод голага палатка!). А таксама перасоўныя кабіны з душамі і цэплай вадой Рэспэктас.

Наагул, на фэсьце можна было не чапляцца за рок-зорак — павесяліцца альтэрнатыўна. На маленькай сцэны патанчыць факстрот. Сконьчуць з вэлясыпэдных трамплінаў і паваліцца ў сена з паралёнам. Паслухаць квартэт скрыпак, які вышлігвае бітлоўскія гіты. У крышнацікім павільёне паляжаць па індыйскім кліме, і стомільёнтысяч разоў пачуўшы паўторак «харэ крышна», пакаштаваць вельмі-вельмі карыснае і вельмі вельмі немясное нешта-нейкае. А ў будане насупраць ужо зусім па-

нашаму глынуць піўка і зьесьці «бліна», у простанародзьдзі — «дранік». На раніцу на лужку разам зь некалькімі тысячамі іншых гледачоў, пастаянна пытаючы, які лік (бо ні чорта ж не зразумела), пазаўзець за літоўскую баскетбольную.

Narviliskes-Нарвілішкі

Мяжа тут паўсюдна. Лес за агароджай намётавага лагера — беларускі, а зачараванае драўляным касьцёлам і старымі вясковымі могілкамі, вока нечакана напорваецца на купу літоўскіх памежнікаў пры поўным парадзе: з аўтаматамі, матацыклам і сабакам. Мяжа ў саміх Нарвілішках. Паміж пакаленьнямі. Маладзейшыя прадавачкі ў краме ахвотней гавораць па-літоўску, але кабета, ашалелая ад пытаньняў сталічных літоўцаў, перарывае іх неўміручым: «Кажыце па-чалавечаску!». Землякам рада. Так, яна беларуска, але жыве, як бачыце, тут. Дзеці ў Ашмянах. Цяпер прыяжджаць рэдка, бо трэба ехаць па візу ў Горадно. Не, на канцэрт, на гэты «чартоўскія п...пьяскі», не хадзіла. Няма там чаго рабіць. «Вось паглядзіце на саміх сябе, — кажа, хітравата ўсьміхаючыся, — прыехалі людзьмі, а вяртаецеся задрьпонцамі, расхамячыліся на тым канцэрце».

Бачылі ноч, гулялі ўсю ноч

На другі дзень Бог стварыў Zdob si Zdub. У цыганскіх капелюшах і прыблатнёных кепках, скурай урослыя ў імідж наскіх хлопцаў, малдаване, ужо пачынаючы зь першых акордаў, далі не абы-якого фэру. Публіка,

якая і так ня надта вылучалася самавітасьцю, дык зусім ператварылася ў суцэльнае цыганскае вясельле. І цосўскія словы «Видели ночь, гуляли всю ночь» у здоб-шыз-дубовай апрацоўцы неселься над усім фэстам бесшабашным гімнам гэтым запойным гулькам.

«Ехалі ў Нарвілішкі, а трапілі ў пекла», — сказаў пасля свайго выступу Ян Маўзэр. Сапраўды, на выступ пакарацэлага цяпер да «Маўзэра» «Таварыша Маўзэра» прыйшлі толькі самія-самыя. У дзьве гадзіны дня сонца пякло нават у цені. Нават самыя стойкія фэны падчас выступу валіліся паляжаць на траўцы, каб на астатнім духу ўзяняцца і паскакаць млявага дрозьдзіка ля сцэны. Неймаверная пькота падчас выступу Маўзэра разам з учарашняй залевай менавіта на канцэрце N.R.M. наганяла думкі пра беднага беларускага Іваньку, у якога нават у адным месцы — каменьні. А самі хлопцы выклаліся напоўніцу, не дазваляючы сабе зьяжджаць на «медлякі».

Другі дзень скончыўся доўгачаканымі электроншчыкамі — вялікім канцэртам дыскаўчэнага Groove Armade з лазэрным шоў. Надвор'е было як ніколі спрыяльным: цёплым, яснасьць (о, бедныя, бедныя мы Іванькі!). А потым ноччу, у маленькіх шатрах, раскіданых па тэрыторыі фэсту, публіку чакалі разьвітальныя танцы на сталах і сон пад сталом.

Вой, праўда, расхамячыліся мы тут з вамі, літоўцы, а трэба далому-дахаты, акракадзілавацца назад. Бывайце, Нарвілішкі! Бывай, Літва! We are together!

Be2gether

Рэпартаж Юліі Дарашкевіч.

Фэстываль Be2gether прайшоў пад грузінскімі сьцягамі. Некалькі дзясяткаў тысяч чалявек сабраліся на грандыёзны музычны фэст у Нарвілішкі, што ў Літве на беларускай мяжы. Сярод іншых, сьпявалі Fools Garden і NRM. Беларусі было нямаю, як тых, хто прывязалі на дзянэк, так і сталых «удзельнікаў». Адных наметаў пад беларускімі сьцягамі быў дзясяткаў.

Дышыце... А лепш не дышыце!

Кожнаму хоць раз у жыцці даводзілася хварэць на грип ці звычайную прастуду. Лепей не хварэць, бо ў супрацьлеглым выпадку вам абавязкова давядзецца наведаць такую ўстанову як «дзяржаўная паліклініка». Шчаслівы той, хто ніколі там ня быў. А вось мне, на жаль, аднойчы давялося. Але ўсё па парадку...

Звычайны буднічны ранак, калі не заўважаць прастудных сымптомаў. Што ж рабіць? Шлях ад ложка да тэлефона складаны як ніколі. Знаходжу нататнік, набіраю нумар «роднай» паліклінікі.

— Паліклініка слухае.
— Добрага ранку, хачу выклікаць ўрача на дом.
— Цемпература какая?
— 38
— Дыктуйце адрас. Харашо. Ждзіце.

І я чакаў... Трэба адзначыць, што тэлефанаванне ў туды прыкладна а 8 гадзіне. А пятай гадзіне я пачаў турбавацца, што мэдыкі ўвогуле на мяне забыліся. Разумеецца мой настрой, калі а восьмай гадзіне вечара ён, то бок урач, усё ж такі з'явіўся, гэта пасля 12-цігадзіннага чакання, а калі б са мной штосьці здарылася?! Але гэта было яшчэ ня ўсё. Урач па-вітаўся, потым звычайная працэдура «Дышыце, не дышыце». І... саслаўшыся на тэрміновыя справы, зьбег. Высунуўшыся з кватэры, я крыкнуў у пад'езд: «А хто мне лекі будзе выпісваць? І калі мне ў паліклініку прыходзіць?» «Через пяць дней пазвоніце в поліклініку, там усё скажуча», — адказаў голас з пад'езду. Так я і зрабіў. З размовы з дыспэтчарам я даведаўся, што на маім участку ўрача ўвогуле няма, таму прыём будзе праходзіць па жывой чарзе, і «лучшы бы Вам прыйти пораньше, ну... штобы к врачу попасть». Зайшоўшы ў паліклініку і ўбачыўшы чаргу, памятную з часоў гарбачоўскай перабудовы, я зразумеў, што на прыём я сёння ня траплю аніяк. Разуюшыся не на жарт, я пайшоў шукаць кабінэт заведуючага.

— Вы мне растлумачыце, што робіцца ў вашай паліклініцы?!

І далей я паведаміў заведуючаму сумна-камичную гісторыю маёй хваробы.

— Сядайце, малады чалавек, су-пакойцеся. Канечне, я Вам усё растлумачу. Справа ў тым, што ў паліклініцы цяпер працуе ў два разы менш тэрапеўтаў, чым патрэбна. Да Вас прыходзіў дзяжурны ўрач, які на

вызытаў у нас адзін.

— А ад чаго такое цяжкае стано-вішча, чаму не хапае мэдыкаў?

— Ніхто не жадае тут працаваць, заробная плата нізкая, праца складаная і нэрвова.

— А як жа малады спецыялісты?

— Яны сыходзяць, адразу пасля адпрацоўкі. Людзі не задаволеныя, а што мы можам зрабіць. Вось ліст, які адна грамадзянка напісала у вышэй-шую ўстанову, нават не зайшоўшы да мяне, і ліст такі не адзіны. Цяпер я мушу пазбавіцца нашага нэўрапаталогіа прэміі. А як я гэта зраблю, калі ен у нас апошні.

— Трэба ж неяк выходзіць са ста-новішча.

— На жаль, гэтую праблему мы самі вырашыць ня можам, у такім становішчы апынулася ня толькі адна нашая паліклініка. Гэта праблема іншага ўзроў-ню.

У рэшце рэшт заведуючы сам мяне аглядзеў і выпісаў лекі.

У вастыбілі было шмат людзей, якія прыйшлі па талены. У бласкондай чарзе ўзнікла сварка.

— Вы не стаялі здесь!

— Как не стояла, я раньше Вас при-шла!

— Вы обе не в свою очередь стали! Празь некалькі хвілінаў уся чарга

лямантавала на розныя галасы.

Так, грамадзяне, у нашых паліклі-ніках можна пастаяць у чарзе, пасва-рыцца з кімсь, наслушацца сумных гісторыяў, там можна шмат чаго рабіць, але празь недахоп мэдыкаў, грошай, ды абсталявання, там вельмі складана атрымаць мэдычыную дапа-могу. Так што... лепей не хварэць.

Мартын Ветра

На канцэрце салідарнасці з Грузіяй ў Варшаве луналі беларускія сцягі

Гэта быў файны канцэрт, які адбыўся ў чацьвер у парку Вольнасьці ля будынка Музею Варшавскага Паўстання. На ім прысутнічаў прэзыдэнт РП зь сям'ёй.

Акрамя выступу выдатных рок-гуртоў, увесь час паказвалі хроніку, давалі слова ахвярам вайны, а таксама польскім інтэлектуалам.

Першай выступіла грузінка Аяда з прыгожай песняй на выдатнай польскай, перад тым шчыра дзякуючы палякам за дапамогу і салідар-насць. Былі два гурты, якія, напэўна, напісалі песьні адмыслова да канцэр-ту. Гэта знакамiты Perfect з прыпевам «Подых Расей марозіць плечы» і De

Presse зь песняй Kiss me Russia. Потым былі Komety, Pogodno, Tilt, Stywny pyl Azji і IRA з заключнай песняй «Нема нікт такой надзеі, як я».

З самага пачатку над глядачамі былі сцягі Грузіі, потым паступова дадаліся сцягі Польшчы, Украіны... і Беларусі!

Нема нікт такой надзеі в людзі і цалы тан сьвят!

Pan Brudas, Варшава—Горнадня

А няхай зь мясам жаруць — ня здохнуць

Былі некаж зь бэльгійскімі турыстамі ў Янаве. Хацелі павячэраць у вялікім мясцовым рэстаране (як заў-седы ў райцэнтрах — у вялікім будынку аднаго і таго ж савецкага стылю). Колькі чалавек былі вегетарыянцамі, таму папрасілі згатаваць штосьці для іх (для іншых знай-шоўся невялікі кавалак мяса і буль-ба да яго). Дык паварыха ўперлася і кажа: у нас толькі мясная салата, і ўсё.

Я кажу: вы ў 5 порцый каўбасу ды іншае, што вегетарыянцы не ядуць, не дадавайце.

Яна мне: тады мы ня зможам каль-

кулячыю зрабіць.

Я кажу: нарыхтоўце ўсе прадукты як на ўсіх, а ў пяць не кладзіце, а раскідайце па астатніх. Вось і будзе такая ж цена. Яна мне ў адказ: мы не прызычанены да такога і рабіць так ня будзем...

Але гэта быў яшчэ не канец гісто-рыі. Адна з памагатых пагадзілася зрабіць драпікі для вегетарыянцаў з рэштка бульбы. Мы ўзрадаваліся і адразу пагадзіліся. Але рана радава-ліся: пасмажылі тыя драпікі на сьвіным тлушчы, так што вегетары-янцы ўсё роўна засталіся галодныя.

Вось такія турыстычныя прыгоды зь Янава...

More air

Таварыства беларускай мовы запрашае на гістарычныя сэмінары

18 і 25 верасьня. Ігар Кузьняцоў «Палтыўныя рэпрэсіі на Беларусі: гісто-рыя і сучаснасьць», офіс ТБМ (завулак Руняцтва, 12), 18.00. 21 верасьня. Уладзімер Арлоў «Гістарычныя ваколіцы Менску», Палац мастацтва, 18.00. 27 верасьня. Анатоль Грыцкевіч «Гіста-рычная тапаніміка і тапаграфія Менску. Старажыльны Менск», офіс ТБМ, 18.00. ТБМавец

Цяжкія ўспаміны

Балюча мне ўспамінаць былое, той сумны і жахлівы час. Калі жылі мы, быццам бы на волі, але ў турмы многіх пасадылі з нас.

За што? За тое ж самае, што і сотні год назад, каралі самых нужных, хлюпаў і дзяўчат.

Беларусы пачнуць гаспадарыць на вольнай і ўтульнай зямлі. І ўнукам сваім абавязкова раскажучы, як бацькі і дзяды іх жылі.

Р.Васюковіч, Менск.

На ўзбярэжжы, ля скал Тарханкута, Я стаю, як на ўсрайку Зямлі Са сваёй улюбёнай газэтай, Разгарнуўшы бачыны яе.

З «Нашай Нівай» я крочу па сьвеце І адсюль ей хачу пажадаць Заставацца праўдзівай і вольнай Тарашкевічай толькі пісаць.

Сяргей Яркovich

Сквэрык

Замалёўка.

Амаль што кожнага дня, ідучы да пра-цы, я кіруюся праз гэты цэнтральны сквэ-рык, які калісьці ў мінулым зваўся Аляксандраўскі. Тая назва паходзіла, як вядома, ад імя бацькохны-цара.

Цяпер сквэрык завесца ці то «Цэнтраль-ны», ці то «Кастрычніцкі», у любым вы-падку тут таксама прысутнічае нейкая пара-лель з існуючым стрыжнянем улады.

Даўно заўважыў, што калі я апынаюся ў экстрэ'еры кутка старога Менску, якраз побач з прэзыдэнцкім палацам, мой, зран-ку звычайна добры, настрой непазьбежна псуецца.

Якая б ні была, спадарства, ваша дум-ка, але я лічу, што да неспрыемнага, ці брыдкага, нават калі сустракацца зь ім штодзённа, прызвычайна амаль што не-магчыма.

А справа ў тым, што на высокіх старых дрэвах сквэрыку пасялілася жыве і жыруе нахабнае мітусьлівае грутаньне. У недас-тупнай для чалавека вышыні, знахабеле ад сваёй недасягальнасьці, яно зьвіло й ўладкавала тут свае гнезды.

Наўмоўнае крумканьне, квілі ў адлар-

нае карканьне гэтых стварэньняў несцьціхана, дзень у дзень, разнасіцца на-вокал. Але самае неспрыемнае — гэта дзьміро, якое густа сыплюцца звернуць.

Гэтым брыдошнем тут апаганена ўсё: і зямля, і пешаходныя сьляжынікі, і лаўкі, і кроны дрэваў. Часьцяком і на памяркоўны «фэйс» тутэйшага, які цягаецца тут, такса-ма, як і я, на працу, ці куды яшчэ, чыяка-ецца «вынік дзейнасьці» жыхароў «вяр-хоўнага паверху».

Ціхмяны, з утаропленымі долу вачыма, прахожы ачомеацца толькі тады, калі яму на патыліцу плясьне такі «падарунак». Ча-лавек падыме галаву ўгору і толькі лыпыне вачыма на гэтых прагавітых да пажывы птушак.

Гэтыя дрэвы, якія цяпер ужо і не аб-хопіш, былі высаджаныя тут даўно, болей як паўтара стагодзьдзя таму. Яны падрасталі ў віхуры гістарычных падзеяў, якія імкліва несліся міма.

Заўсёды нешта новае зьмяняе старое, але не заўсёды гэтая зьмена спрыяе леп-шаму. Вось так і тут: зьявіліся новыя ўла-дары дрэваў і амаль што ў нябэсах выкубліліся, як быдта і назаўсёды. Тут яны валтузіцца, спраўляюць свае вясельлі, ненажэрныя балі і свае патрэбы.

Такая ўжо ў апошнія дзесцігодзьдзі скла-лася традыцыя, што беларус рэдка пазірае ў нябэсы. Сёньня ён добра наву-

чыўся хіба што выкладваць грунтоўны маставы, за якія не на жарт узялася новая ўлада. Насельнік соннага краю, мабыць, спрытна прыстасаваліся менавіта да гэта-га, бо ён, каб не зманіць, у нашым часе стаў абьякравым да гідоты. З боязьню ён паглядзеў ўгору, на трывала замацаваныя ў галінах гнезды з дрэбнага голяя, пабой-ваючыся, каб ягону галаву не а...і. А са-мыя абачлівыя з грамадзянаў наагул абы-ходзяць гэты ўтульны, на першы погляд, сквэрык, шыбуючы бліжэй да рэзыдэнцыі. Але там сутыкаюцца з шыракасьпіннымі, настабурчанымі ахоўнікамі, якія пагрозьліва праходжа-юцца ў сваёй рапухінай вопратцы.

Іхныя рухі ўпэўненыя і нетаропкія. Іхныя душы прыгэтыя абманлівай сьвя-домасьцю дачынення да ўлады. Яны сьцерагуць гмах былой камуністычнай ў-становай, падрамантаваны і падфарбаваны новым колерам, які ў сваёй маўклівай змрочнасьці лупата глядзіць навокал.

Два буюты, якія некалі стаялі каля буд-дынку і ўвасаблялі былых пралетарскіх дзеячаў, даўно ўжо выцятыя адсюль і не-куды зьеззеныя. А ў сквэрыку вараньне заўзята крыччы, то падмацоўваючы свае кублішчы, то падмачоўваючы свае бры-дотныя разборках. Прадбачлівы інстынкт падказвае ім гнязьдзіцца як мага ямчэй, каб раптам ня зрынуцца ўніз у часе якага-

небудзь неспрадказальнага выпадку. І толькі аднойчы, пасля моцнай буры і начной навалыніцы, мне пашэнціла з аса-лодай прайсьціся па чыстых сьляжынках старога сквэрыку. Стыхія разганала ўсё вараньне, і яно нібыта некуды зьнікла ці пахавалася. А ліўень змыў з долу ўвесь шэры бруд. Уверсе, у спліценных галінаў адзінока віселі толькі пустыя гнезды.

Аляксей Кузьняцоў, Менск

«НН» з радасцю друкуе ў газэце і на сайце www.nn.by чытацкія лісты, водгукі і меркаваньні. З прычыны вялікага аб'ёму пошты мы ня можам пацьвярджаць атрыманьне Ваших лістоў, ня можам і вяртаць неапублікаваныя матэрыялы. Рэдакцыя пакаідае за сабой права рэдагаваць допісы. Лісты мусяць быць падпісаныя, з пазнакай адрасу. Вы можаце дасылаць іх поштай, электроннай поштай ці факсам.

Наш адрас: а/с 537, 220050 Менск.
e-mail: nn@nn.by.
Факс: (017) 284-73-29

Тэлекамэра буйнога калібру

Грузінска-расейская інфармацыйная вайна: рыцары ў кальчугах супраць марпехаў. Піша **Алесь Бондар**.

Вечарэ. Гучыць сумная каўкаская мэлэдэя. Па дарозе паўзе расейскі «уазік», які кіруецца ў асэтынскае мястэчка. Фары асвятляюць хлопца і дзяўчыну, мяркуючы па ўсім, брата і сястру. «Алан», — гукнае хліпенькі афіцэр-расеец, выходзячы з аўто. «Здаров!» — з моцным акцэнтам адказвае хлопца-асэтын, паціскаючы яму руку. «Заўтра грузіны наступаюць, так што пакліч сваіх», — кажа афіцэр. Імгненне — і сябрукі Алана ўжо разгрукваюць зброю з «уазіка»...

Гэта не кінахроніка, знятая схаванай камэрай. І не правакацыя. Так пачынаецца тэлэролік «Мы будзем разам», зняты ў Грузіі.

Вайна ў Паўднёвай Асэтыі вядзецца ня толькі ў рэальнай, але і ў інфармацыйнай прасторы. Супрацьстаянне між Расеяй ды Грузіяй спарадзіла сапраўдныя шэдэўры мэдыйнай прапаганды. Аналізуючы іх, можна шмат даведацца пра тое, на якім ідэалагічным фоне адбываецца канфлікт.

«Пачынаем абстрэл!» — камандуе па радыё расейскі афіцэр. Павольна ўздымаецца руля мінамёту. Мы бачым вартавога, які стаіць у цэнтры ля вайсковага намету пад бела-чырвоным грузінскім сьцягам. Выбух.

Музыка робіцца напружанай. У кадры зьяўляюцца грузінскія казармы. Салдаты, узнятыя па трывозе, рыхтуюцца да контратакі. Камэра пераносіцца ў пакой дзяўчыны, якая ў панявершы зьбіраецца, апранае белую сукенку ды глядзіць на фота, на якой — грузінскі вайсковец, яе каханы. Узыходзіць сонца, уздымаюцца ваенныя гелікоптары, грукочуць танкі, салдаты ідуць штурмам, прыкрываючы адзін аднаго. Не ўзабаве грузіны ды асэтыны стаяць тварам да твару на полі бою. «Справа зробленая», — задаволенна цэдзіць скрозь зубы афіцэр-расеец, назіраючы за сцэнай у бінокуляр. Вось ужо гучаць першыя стрэлы, уздымаецца чорны дым выбухаў... Але раптам паміж ворагамі прабягае дзяўчына ў нацыянальнай белай сукні, нібы голуб міру... І падае долу. Забітая? Ці проста самлела?

Кінуўшы зброю, брат-асэтын і каханак-грузін кідаюцца да дзяўчыны. Стаяць ля яе моўчкі, у разгубленасці глядзячы адзін аднаму ў вочы. Раптам мы бачым сцэну каўкаскага вясельля — з танцамі, тостамі, шчаслівымі жаніхам ды нявестай... І незразумела, ці то гэта хэпі-энд, ці то грузін ды асэтын проста мараць аб

Грузінскі падыход: мір, віно і слава продкаў.

няспраўджаным шчасці ды мірным жыцці? «Паехалі адсюль», — расчаравана кідае расейскі афіцэр, шпурляючы недапалак вобзём. «Мы будзем разам» — зьяўляецца на экране надпіс па-расейску.

У сваім фільме грузінскія прапагандысты здолелі сумясціць несумяшчальнае — мілітарысцкую эстэтыку і пацыфісцкі пафас. Нават не разьбіраецца, чаго тут больш — неабсяжнага захалпеньня майстэрствам сваіх вайскоўцаў ды іхнай новай формай захадняга пахрою ці прагнага жаданьня пажыць у міры, зь віном ды тостамі. А вось расейцы адназначна паказаныя як падступныя правакатары, што паглядаюць здаля за канфліктамі, якія самі ж і разьдмухваюць.

Рыцары на гелікопэрах

Рэформа грузінскай арміі суправаджалася яшчэ і немалой мэдыйнай кампаніяй. Варта зірнуць відэа, створанае ў Грузіі для папулярнага вайсковай службы сярод моладзі. Знятае дужа якасна, амаль па-галівудску. Мэта — прышчэпіць хлопцам гонар за сваю ваярскую нацыю і заахочваць іх да службы. Дзядуля прыводзіць унука ў музэй. У адным з схаваных у прыцемках пакояў паказвае яму старую шаблю. Таа, нібы зачараваная, пераносіць хлопчыка ў горны лагер рыцараў з чырвонымі крыжамі на белых шчытах. Праваслаўны сьвятар бласлаўляе збройнікаў, якія рыхтуюцца да атакі. Праз імгненне

Расейскі падыход: калі караблі — дык каб як горы.

це гуляе збольшага самапальная прапаганда ці банальныя тэлесожэты. А вось папулярнасьці арміі як такой вядзецца ў Расіі напоўніцу, і на досыць неблагім узроўні. Возьмем ролік, які прапагандуе службу ў паветрана-дэсантных войсках ды марской пяхоце. Напружана гучыць мэлэдэя з саўнд-трэку да фільму «9-я рота». Два сябры — дэсантнік і марпех, каротка абдымаюцца на разьвітаньне ды падбегам кіруюцца на заданьне — адзін у гелікопэтар, іншы на вайсковы карабель. Тупат падкаваных ботаў зьмяняецца перастукам высокіх абцасаў — па лесьвіцы ў сумным восяньскім парку бязьціч блявая дзяўчына. Яе каханы абавязкова вернецца зь перамогай... А ён у гэты час паглядае ў ілюмінатар гелікопэтару, і, здаецца, бачыць адтуль сваіх родных. Яны сьвяткуюць Новы год. Уся сям'я ў зборы, на стале салат «аліўе» ды «савешкае шампанскае», па тэлевізары ідзе «Зь лёгкай парай». І толькі сына няма. Ён — у арміі, а таксама на фатакартачцы, якая стаіць на камодзе. Але пры канцы дэсантнік, адстраляўшы не адну абоіму з «калэшнікава», вернецца да дзяўчыны зь бэльмі ружжамі...

У параўнаньні з грузінскім кліпам, расейскі ўражае размахам. Калі гелікопэтары, дык каб лопасьці на паўнеба. Калі танкі, дык каб ня езьдзілі, а лёталі. Калі караблі, дык каб стаялі ў моры, нібы горы. Калі гільзы, дык каб ліліся вадаспадам...

Цікава, што нацыянальных алязіяў гэты расейскі кліп цалкам пазбаўлены. Марпехі ня лётваюць у часе, каб сустрэцца з Ільлём Мурамцам. Расейская армія ў кліпе — палешанае савецкае войска, якое абараняе расейскія сем'і з дарагімі іхнаму сэру постсавецкімі каштоўнасцямі.

Вось толькі не зусім зразумела, чаму стваральнікі кліпу «аддалі»

прыгажуню-бляндынку менавіта дэсантніку, а не марпеху. Любоўны трыкутнік? Ці то марпех быў яе братам? Загадкавая душа расейскіх прапагандыстаў не дае адназначнага адказу.

Па нявесту на БТР-ы

На тле грузінскіх ды расейскіх прапагандысцкіх шэдэўраў, рэжыма службы ў войску па кантракце, створаная на замову Міністэрства абароны Украіны, уражвае сваёй прымітыўнасьцю. Але зроблена з гумарам.

Глухая правінцыя. Гучыць мэлэдэя на матыў гіп-гопавай песьні «Чорны бумер» беларускага рэпера Сярогі. На экране — дзядзька сярэдняга веку ў кеппы ды спартовым касьцюме, які спрабуе завабіць даўганогіх дзяўчатаў сваім «чорным бумэрам». «Пакатаеш?» — спакусьліва пытаюцца тыя. «На край сьвету», — запэўнівае нягеглы кавалер. Раптам, у воблаку пары ды выхляпных газіў, зьяўляецца БТР з зухаватымі дэсантнікамі. «Дужа хочацца вадзічкі напіцца», — кажа адзін з іх, двухсэнсоўна падміргваючы. Праз імгненне дзеўкі прыносяць столькі вады, што і каяна б утапілі. «Калі ж дадому?» — з надзеяй пытаюцца паненкі, паглядаючы на мача ў блакітным барэце. «А мы і так дома. Увечары, у клубе, пасля работы». Дзяўчаты доўга блытаюць службу па кантракце з кантрактам шлюбным, але, нарэшце, разабраўшыся, у чым справа, кідаюцца, не шкадуючы абцасаў, сьледам па бездарожжы за БТРам. «А пакататаеш?» — у роспачі крычыць ім усьлед дзядзька ў кеппы. «Бабу Маню катэй, катацель!» — жорстка адказваюць прыгажуні.

Вайсковы глямур

Як вядома, вайна пачынаецца ў галовах. Зрэшты, там яна і працягваецца — найперш з дапамогай сродкаў масавай інфармацыі. Выходзіць дзіўны парадокс: тэлевізія ды інтэрнэт настолькі разбэсьцілі нас разбуранымі гарадамі ды зьявечанымі трупамі, што мы ўспрымаем іх як нешта цалкам віртуальнае, несапраўднае. А вось суворы вайсковы глямур расейскіх прапагандысцкіх кліпаў ці грузінскіх вэстэрнізаваных кіч з нацыянальным каларытам выглядае прыцягальна — і таму здаецца рэальнасьцю. Маладыя хлопцы ключоць на глянцавітых карцінках, а ў рэальнасці бачаць ня іх, а жудасці вайны. Можна колькі заўгодна сьмяяцца з украінскай рэжыма вайсковай службы па кантракце, але яна выглядае жыцьцёсцьвярджальна. Хай бы салдаці на тых БТРах толькі да дзевак і езьдзілі — меней бяды было б.

Украінскі падыход: на БТРах — да дзяўчат.

Полацк—Пскоў: апошняя чыгунка Імпэрыі

Звяртаюся да маладых беларускіх гайсакі — тых самых, якія штолета вандруюць па краіне, і ў якіх у заплечнікі ўтыркнутыя бел-чырвона-белыя сьцяжкі. Сябры, вы мусіце прайсьці згаданым маршрутам! Піша Вінцэс Мудроў.

Ня ведаю як хто, а я ўсьвядоміў сябе жывой істотай у два гады. Мы жылі ў ваянным гарадку непадалёку ад мястэчка Дрыца, што на Пскоўшчыне, і я запомніў з той пары, як жаўнеры скакалі ў раку з высокай вышкі ды як мы з маці хадзілі зьбіраць суніцы. Суніцы раслі ўздоўж урвалага насыпу, што ішоў паруч з гарадком. А яшчэ запомніліся матчыныя словы: «Тут калісьці была чыгунка з Полацку, дзе ты нарадзіўся».

Так у маю памяць уцяпілася дзьве рэчы: назва роднага гарадку і зьнікшая чыгунка. Яна бегла ад суседняга ляся і абрывалася ля рэчкі — непадалёк ад таго месца, дзе жаўнеры скакалі ў ваду.

Пазьней, ужо школяром, я пацікавіўся ў бацькі: што гэта за чыгунка ішла праз Дрыцу? Бацька паморшчыўся, незадаволена хітнуў галавой, але ўрэшце адказаўся ад гэтай.

«Дарога Полацк — Пскоў. У вайну партызаны так яе папхамуталі, што потым не аднавілі». Бацька прыкруціў напаросу, зь летуценным сьвістам выпусціў дым і, перагарнуўшы «Правду», дадаў: «Цяпер траса закансэрвавана». Я дастаў з паліцы даведнік і прачытаў пра кансэрвацыю, то бок пра суккупнасьць мераў па забесьпячэньні чыгуначнага насыпу ад разбуэрэньня. Пытаньне паставіў даведнік на месца і на колькі гадоў забываўся на тую чыгунку. А ў дзявятай класе ў мяне, прыроджаната гумантарна, нарадзілася дзіўная жарсьць да фізыкі. Я пазычыў у сьбра, Толька Рыбкіна, том «Агульнага курсу фізыкі» пад рэдакцыяй Рыгора Ландсберга. На адной са старонак «курсу» месцілася стара маяпа паўночна-заходняй часткі Саюзу, і на ёй ад Полацку ішло не чатыры, як звычайна, а пяць чыгуначных ліній. «Лішняя» чыгунка бегла на поўнач, пералягла дарогу Рыга — Масква, мінала Алоучу з Гупкінскай і Арамі і заканчвалася ў Пскове. Я закінуў рукі за патыліцу і, як патрыёт роднага месца, папкадаваў, што ў полацкім чыгуначным вузле зьнік пяты кірунак. А яшчэ ў галаве нарадзілася рамантычная ідэя: прайсьці па разбуранай чыгунцы «ад калыца да калыца». Цікава ж было паглядзець — у якім стане цяпер земляны насып і ці засталася што ад станцыйных пабудоваў.

Наступным днём явруў сяброу пазычаную кнігу і падзяліўся зь ім сваімі плянамі. Сябрук у адказ паабяцаў дастаць даваенную мапу-пацівертку, на якой тая чыгунка была намаляваная. Я разглядаў пцівертку, мапшаньня паржаючыся ў стальніцы: шукаў калыку, каб перамаляваць расён на поўнач ад Полацку. На мапе былі пазначаныя ня толькі станцыі, але й разьезды. Самы бліжэй да Полацку быў 20-ы разьезд, наступнай была п'ятформа Сухі Бор, далей станцыя Талмачэўская, Расоны, Сілкова, Нішча, п'ятформа Галузіна і, нарэшце, Дрыца. Цікавай выглядала і разьвязка ля Полацку. У раёне 20-га разьезду чыгунка раздвойвалася: адна лінія ішла па поўдзень, неасэрэдна да станцыі, а другая паварочвала на ўсход і, абмінаючы горад, злучалася з чыгункай Полацк — Невель зь два кілямэтры ад прыгараднай станцыі Грамы. Які потым высветлілася, пасажырскія цягнікі ішлі ў Полацк менавіта праз «грамаўскую» лінію.

Перамаляваўшы мапу, я прапанаваў сяброу выправіцца найбліжэйшай выездаў у дарогу. На календары быў канец лета, і Анатоль выслухаў прапанову без энтузізму: «Прычаканем лета, тады можна і прайсьціся». Чакаць лета мне не выдала, таму выдзельным ранкам я заехаў аўтобусам у Лазоўку, полацкае прадмесце, дзе, паводле мапы, ішла чыгунка, і неўзабаве знайшоў пясчаную дарогу з вывернутымі зь зямлі чорнымі шпаламі. Як ні дзіўна, яны не

былі кранутыя гнілізнай. Я прайшоў пару кілямэтраў і нечакана, напярэймы, з-за кустоў, выйшаў вайсковец у чорным камбінэзоне «Куды бязьм? — спытаў вайсковец, адкінуўшы цягарэтту, і, не чакаючы майго адказу, загадна выдыхнуў: — Давай адсюль... тут вайсковы палігон, зараз танкі пойдуч».

На гэтым закончылася мая першая вандроўка. Усю зіму і вясну я выношваў шляны паходу ў Пскоў, распытваў людзей пра чыгунку, але адзінае, што чуў, гэта байкі пра партызанскія дыярэі. Але васьм прамінула зіма, за ёю вясна, прыйшла лета, і 1 жніўня 1971-га, а сямёй рэшт, мы з Толькам Рыбкіным выправіліся ў дарогу. На першым этапе вырашылі дайсьці да Расонаў.

Па танкавым палігоне ішлі наўзружэна, зварочваючыся па баках: за кожным кутом мроіўся вайсковец у камбінэзоне. Усё найкол было пераарана тракамі, пазалівана нейкай каланіцай, і сям-там ляжалі чорныя, падобныя на дзіцячыя труны, шпалы.

Па палігоне прабеглі на паўсагнутых і ўзбіліся на гразкую праселіцу. Прайшлі пару кілямэтраў, змоклі да каленяў і падумалі ўжо, што ідем ня той дарогай, ды тут нам стрэўся жалезабэтонны мост праз пільтку ручаю, і мы паскорылі крок.

Балаціна тым часам скончылася, насаджаная праселіца завярнула ўбок і мокрая кеды зачмякалі па насыпе, які ўсё вышэй і вышэй уздымаўся над наваколле. Неўзабаве насып стаў нагадаць земляны вал, які абарваўся перад невялікай рачулкай. Я зірнуў на калыку з перамаляванай мапай. Гэта была рэчка Дахнарка.

За рэчкай чыгунка ішла меднастойным бора. Роўная як струна прасека гублялася на даліглядзе, і цяпер пад нагамі суха парывалі падгільны шпалы. Мы падкапалі адну з іх і пераканаліся, што шпалы збуцьвел толькі зьверху, а пад зямлёй дрэва добра захавалася. Уздоўж насыпу ляжалі іржавыя кастылі, якія мапуюць рэйкі да шпалаў. Я прыпахнуў, на памяць ад вандроўцы, пару шпінэў у кішню.

Ішлі бора дзьве гадзіны, перасяклі шашу Расоны — Полацк, зайшлі ў вёску Маставуха. Насып падзяліўся на некалькі калянаў. Мяркуючы па мапе, тут была станцыя Талмачэўская. Далей пайшлі больш разнастайныя мясціны: балаціны, палі, пералескі. Сям-там на насыпе была працягнутая дарога.

Мы ўжо ладна сталіся, калі на нашым шляху паўстала галоўная вадная перашкода: нешырокая, але імклівая рака Дрыса. Паглядзеўшы на палі былога моста, разам уздыхнулі. Праблема была ня ў тым, што супрацьлеглы бераг зарос гіганцкай крапшай ды падобным на м'язоўіскую расьліну баршчэўнікам, а ў тым, што сябрук ня ўмеў плаваць. Ён зусім не трымаўся на ваде.

Непадалёку, на полі, ляжала некалькі бярвеньняў. Падвинулі іх да вады, зьвязалі павом хмелю.

«Трымайся за пільт і бі нагамі», — загадаў я, пхнуўшы ў кайстру апрахачі.

Не паспелі мы адільсьці ад берага, як нас панесла па перакане, і сябрук з такім нахлэненьнем пачаў лупіць нагамі, што пільт разьвязаўся, кайстра з адзеньнем кулюналася ў ваду і зь дзіўнай дыя зь хуткасьцю паплыла па Дрысе. Я кінуўся наўздагон, схапіў кайстру і пакуль загравбаў супраць плыні, мне ў лабетнік стукнула бярвяно, а перапалюханы сябрук тузануў мяне за чупрыну. Добрую хвіліну чаботаліся ў ваде, аж пакуль не схаліліся за камлі прыбярэжных крапвы. Вылезлі на бераг дарэшткі апечаньня, і цела пасьля крапшай «лазыні» цэлы тыдзень сьмыгала й сьвярбела.

Да Расонаў дабрэлі на зьмярканьні. Былая станцыя месцілася ў баку ад паськёў, і тут, як мы маглі пераканана, захаваліся цягільныя пакгаўзы ды іншыя пабудовы. Мімаходзе заўважу, што ў 1960-я мясьціна гэтая атрымала афіцыйны назоў Зялёная Рошча, аднак мясцовыя жыхары і дастоль называюць яе Станцыяй.

На пчасьце, паспелі на апошні аўтобус, які

На мапе 1939 г. можна бачыць, што з Полацку чыгунка ідзе ў п'яці кірунках.

ішоў у Полацк, і хаця былі дарэшткі стомленыя, далі адно другому слова, што наступным годам дойдзем да Дрыцы.

Наступным годам, аднак, лёс вызначыў новыя маршруты, і ў падарожжа па разбуранай чыгунцы мы так і ня выправіліся. Я, аднак, страціў цікавасьць гісторыяй яе пабудовы, сустракаўся зь людзьмі, якія па чыгунцы ездзілі і якія на ёй працавалі. І вось што ўдалося высветліць.

Лінію Полацк — Пскоў даўжынёю 290 кілямэтраў пабудавалі за рэкордна кароткі тэрмін: у другой палове 1915-га пачалі земляныя працы, а пры канцы наступнага году па рэйках пайшлі першыя цягнікі. Па сутнасьці, гэта была апошняя транспартная артэрыя, пабудаваная ў Расейскай Імпэрыі. Масты, пільтформы і станцыйныя будынкі рабілі з дрэва, і толькі пераправы праз ручаньні й невялікія рачулки — з каменю й ботону.

Дарогу пракралі Уздоўж лініі фронту, што дазваляла эфэктывна і хутка маневраваць войскамі. Адцём, што ў Полацку тады месцілася вялікая вайсковая склада з зброяй, боезапасаў ды інтэндацкім рыштункам. Апрача таго тут знаходзіўся адзін з самых вялікіх прыфрантавых шпіталью.

За савецкім часам чыгунка Полацк — Пскоў актыўна эксплуатавалася, па ёй хадзілі, апроч таварных, пасажырскія цягнікі Ленінград — Алочка й Ленінград — Марьгуляль, а таксама хуткі цягнік Ленінград — Адрса. Два апошнія ішлі праз Полацк. Хуткі цягнік рабіў на адзінку ад Полацку да Пскова дзесяць прыпынкаў і быў у дарозе 8 гадзінаў 52 хвіліны.

У першыя ж дні Другой усьвештавай вайны рух на чыгунцы спыніўся, бо немцы разабамлі 20-ы разьезд. Тым часам ад Дрыцы адзін за ад-

ным ішлі цягнікі, і ўтварыўся страшэнны затор. Пра гэта мне расказваў сьведкі падзеяў.

З кім толькі не даводзілася размаўляць пра лёс чыгункі за часы вайны, усё гамузам цвердзілі, што яна не працавала праз партызанскія дыярэі. Аднак насамрэч немцы папросту зьвялі амаль на ўсім працягу рэйкі, выкарыстоўваючы іх для «латаньня» пашкоджаных ліній стратэгічнага кірунку, а частку рэсквуотуле зьвязлі ў Нямеччыну на перашлаўку.

Аднак у 1943 годзе немцы па паўночным адцінку савецка-нямецкага фронту перайшлі да абароны і з гэтаго мэтай была ўладканая моцная фартыфікацыйная лінія «Лантэра». Прайшла яна акурат па насыпе дэмантаванай чыгункі. Каб падзесьці бэтон ды іншыя матэрыялы, давялося здымаць рэйкі зь іншых дарог і аднаўляць лінію. Калі мы ішлі зь сябрам на трасе, непадалёку ад насыпу бачылі вывернуты зь зямлі бэтонны каўпак з амбразурамі. Гэта, відавочна, быў агнявы пункт той самай абарончай лініі.

Савецкія войскі пасьля зацятых баёў прарвалі абарону, у выніку дарога шмат у якіх месцах была дарэшткі сплэжана. На перагоне Полацк — Дрыца было больш спакойна і, паводле відэахоўчу, па ёй улетку 1944 году хадзілі нямецкія цягнікі. Адзін зь відэахоўчу расказаў, што на ўласныя вочы бачыў на станцыі «Расоны» эшалёны з цыстэрнамі. У ліпені 1944-га іх бамбіла савецкая авіяцыя, і дым ад пажараў засьціў сонца.

Прагнаўшы немцаў і пачынуўшы — у якім стане знаходзіцца чыгуначнае паліто, ужо саветы сталі разьбіраць рэйкі да «латач» разьбітыя прыфрантавыя дарогі. Адрэза па вайне на маля чыгуначных магістралью лінія Полацк — Пскоў яшчэ пазначалася. Яе зьбіраліся аднавіць, але так і не сабраліся.

Я даўно хацеў напасаць пра забытую чыгунку, ды ўсьведнаменьне, што чытач усупрэм мае рамантычнае захапленне як дзівацтва, стрымлява такую жарсьць. І вось аднойчы сядзеў ля тэлевізара, гартаў каналы, а ўзьбульшыся на нейкую расейскую праграму, хацеў было сьладка пазіхнуць, ды так і застыў з разьвужэным ротам. Па тэлебачары расказвалі пра гісторыка-культурніку экспэдыцыю «Знікшая чыгунка», арганізаваную ў Пскоўскай вобласьці. Інтэрнацыянальная расейка-Украінская экспэдыцыя прайшла па трасе дэмантаванай чыгункі Полацк — Пскоў на адзінку ад Пскова да Дрыцы, дасьледваўшы стан землянога насыпу, рэшткі станцыйных збудаваньняў і падходы да рэжэў, на якіх стаялі масты. Агледзеў таксама падвойныя часткі маставых апраў у якіх зьмяілася дасьведчаньня аквалянтэсты. Былі зробленыя тысячы здымаў і зняты гісторыка-пазнавальныя фільмы.

Паводле відэамагара расейскага вандроўніка і журналіста ІТАР-ТАСС Яўгена Арлова, які ачольваў экспэдыцыю, яе ўдзельнікі хацелі тым самым зьявіць увагу расейскага ўраду на неабходнасьць хутэйшай аднаўленьня чыгуначнай лініі, што наспрыяе эканамічнаму й турыстычнаму разьвою рэгіёну. Са словаў журналіста, масквічы вымушаны сьняць дэбраца да Гупкінскага запаведніку зь двума перасадкамі. З аднаўленьнем чыгункі адкрыецца наўпростая дарога.

Вось так, праз 37 гадоў пасьля нашай з Толькам Рыбкіным вандроўкі, група энтузіястаў прайшла па збудзельным шпалах ад Пскова да Дрыцы. Энтузіязм пры гэтым быў падмапананы спонсарамі: расейскім Фондам крутасьветных вандраваньняў, Фэдрацыйнай падвойнага рыбарства Расеі ды Інстытутам геаграфіі РАН. 185 кілямэтраў трасы дасьледваньня і апсаньня. Недасьледаваным застаюцца яшчэ 105 км — ад Полацку да Дрыцы. Зь іх 60 км прыпадае на тэрыторыю Беларусі і 45 — на Себежчыну.

Атляваў да нашых дзеярэўных структураў у пляне арганізацыі гісторыка-культурніцкай экспэдыцыі не даводзіцца. Таму я зьвяртаюся да маладых беларускіх гайсакі — тых самых, якія штолета вандруюць па краіне, і ў якіх у заплечнікі ўтыркнутыя бел-чырвона-белыя сьцяжкі. Сябры, вы мусіце прайсьці згаданым маршрутам!

Тым, хто адукнецца на мой заклік, павядамлю, дзе ён мусіць пачынацца. Трэба заехаць у Полацк, прайсьці чыгункай 3 км у кірунку Невелю і лаваручу, ля вёскі Чаромшчы, уобачце зьдзіравіліся насып, уздоўж якога расьцв. высоняя елка. Гэта і ёсьць пачатак чыгункі Полацк — Пскоў: апошняй транспартнай лініі, збудаванай у Расейскай Імпэрыі.

Нацыя волатаў

У тым, што беларусы адна з самых дужых нацый на плянэце, Алімпіяда пераканала. Ураджай мэдальёў мы сабралі ў такіх спецыфічных відах спорту, як цяжкаа атлетыка, кіданьне молату, штурханьне ядра, жаночае акадэмічнае веславаньне і барацьба. Ці ж ня нацыя асілкаў?

Пасьля таго, як міма залатоў прыступкі п'едэсталу на чарзе пралязелі Андрэй Рыбакоў, Кацярына Карстэн і Іван Ціхан, у галаву пачыналі лезьці змрочныя думкі, што гэтыя Гульні так і не дадуць Беларусі чэмпіёнства. У панядзелак сытуацыю вырашалаў 20-гадовы барысавец Андрэй Арамнаў, які падмаўў штангу ў вагавой катэгорыі да 105 кіляграмаў. Прычым рабіў гэта Андрэй абсалютна бліскуча: цягам спаборніцтваў ён усталяваў адразу тры сусьветныя рэкорды.

Арамнаў ехаў у Пэкін у статусе аднаго з фаварытаў, але ня верылася, што гэты юнак зможа зачэпіцца за «золата». Занадта ўжо моцна выглядалі канкурэнты (дарэчы, спрос з постсаветскага ляджэру), а ў Андрэя быў занадта малы досвед спаборніцтваў такога ўзроўню. Хаця пра тое, што ў Арамнава ўсё ў парадку з нэрвамі ён даказаў яшчэ на леташнім чэмпіянаце сьвету ў Тайляндзе, дзе перамог свайго галоўнага канкурэнта на трэьх 12 кіляграмаў.

На справе ж спаборніцтва на алімпійскім памосьце не далі засумнявацца ў перавазе беларуса ні на сьмунду, як бы не храбрыўся польскі атлет Марцін Далэжна. Андрэй спакойна і разважліва «ўзяў» абсалютна ўсё падыходы да штангі. Ён не фарсіраваў падзей, пачынаючы ня з

самых вялікіх кіляграмаў, але ў трэьці спробе і ў рыўку, і ў штуршку падыходзіў да сусьветных рэкордаў. 200 кг + 236 кг = формула першага беларускага золата Алімпіяды!

Далэжна плакаў, а два расейскія спартоўцы пшыра радаліся «срэбру» і «бронзе», бо ў той грэькіскі вечар канкураваць з Арамнавым было бессэнсоўна. Так атрымалася, што самыя станючыя спартовыя змошці лета нам падарылі спартоўцы з Барысава — БАТЭ і Андрэй Арамнаў.

Навэрдадні, у пятніцу, толькі 280 грамаў уласнай лішняй вагі зашккодзілі маглёўцу Андрэю Рыбакову апырэьць свайго калегу Арамнава. Беларус вышчунуў зь сябе ўсё што мог, нават крышачку болей, але нават і гэтага не хапіла для перамогі. Менавіта Рыбакоў усталяваў новы сусьветны рэкорд у катэгорыі да 85 кіляграмаў, які цяпер роўны 394 кг. Кітаец Лю Юн проста яго паўтарыў. Узважваньне ж паказала, што гаспадар турніру крыху лягчэйшы за свайго канкурэнта — срэбра.

А ў сэрду грымнула яшчэ адна прыёмная эсэнсцыя. Другую залатую ўзнагароду ў скарбонку нашай каманды паклала кідальніца молату Аксана Мяншкова. Ёйны вынік 76,34 м. Свой найлепшы кідок Вольга паказала ў пятай спробе, усталяваўшы новы алімпійскі рэкорд.

Срэбра дасталося кубінцы Ілсі Марэна (75,20 м), бронза ў кітайкі Джан Веньсю (74,32 м). Яшчэ адна беларуска Дар'я Пчэьльнік засталася ў кроку ад п'едэсталу, яна чацьвёртая. Аксана была лідэрам сэзону, але на мэдаль, тым больш залаты, ніхто не разьлічваў. Яшчэ тэ эсэнсцыя!

Посьпехі ў цяжкай атлетыцы не выглядае выпадакшам. Апошнія гады каманда трэнэра Аляксандра Ганчарова прывучала да сваіх пасьпехаў. У зборнай на цяжкай атлетыцы няма ніводнага лэьцягэра, усё свае. Атлеты ж, якіх трэнэры бе-

ларускіх ДЮСШ вялі па жыцьці ад маленства, дабіваюцца такіх выршын. Неаспрэчна: айчынным трэнэрам зь іншых відаў спорту варта вучыцца ў цяжкаатлетаў.

Перавага беларускай школы была зафіксаваная таксама ў жаночым штурханьні ядра і мужчынскім кіданьні молату. Наталля Харанюка-Міхневіч і Вадзім Дзевяткоўскі занялі другія месцы, а Надзея Астапчук і Іван Ціхан — трэьці. Нашых атлетаў апырэьзілі толькі новазьяландца Валеры Вілі і славецца Прымуш Козмас. Але гэта адзінкавая ген-

яльная спартоўцы ў сваіх краінах, а ў нас — школа, якая яшчэ ня раз павінна даць шпэн.

Сям'я Міхневічаў з Пэкіну ж увогуле не паедзе без мэдальёў. Муж Наталлі Андрэй Міхневіч стаў трэьцім у тым самым штурханьні ядра, толькі мужчынскім.

Ну і яшчэ дзьве бронзы ў акадэмічным веславаньні ўзялі Кацярына Карстэн і двойка распашная ў складзе Наталлі Гелах і Юліі Бічык.

Зь не беларускіх падзей грэькіскіх Гульняў адначым трыюмф пляўца Майкла Фэлса, які заваяваў восем залатых мэдальёў. Амэрыканец пабіў рэкорд Марка Смітла, які ў 1972 г. у Мюнхэне сем разоў узыходзіў на вяршыню п'едэсталу.

А яшчэ ўвесь сьвет сачыў за фантастычным выступам у стомэьтэроўцы ямайца Ёсэйна Болта. Ужо на палове дыстанцыі ён як ад школьнякаў адарваўся ад супернікаў. На апошніх 25 мэтрах ямаец (што зробіш, напэўна, мэнталітэт такі!) пачаў вальці дурня. Болт перастаў працаваць рукамі, у яго былі разьвязаныя шпуркі... І гэта не пераходзіла Ёсэйну паказаць такіх секунды, якія прымуслі захапіць увесь сьвет — 9,68! На чатыры сотыя хутчэй, чым папярэдні рэкорд. А які час быў бы, каб ямаец ня страціў кантраля і адпрацаваў дыстанцыю да канца! Чалавечэе цела не стамляе зьдэьляць сваімі магчымасьцамі.

Зьміцер Панкавец

Што за прозьвішча: Арамнаў?

Прозьвішча Арамнаў рэьдкім не назавеш. Яно — эксклюзіўнае. Іншага Арамнава, апроч нашага асілка, у інтэрнэце няма, у тэлефонных даведніках сталіцаў Менску, Кіева ды Масквы няма. Пашукавікі пры спробе знайсці якога-небудзь Арамнава, але не Андрэя, разгублена прапануюць «выправіць памылку».

Найбольш блізкае слова знаходзім у чуваскай мове, дзе «арам» азначае «жонка, замужняя жанчына».

У чуваскага клясыка, паэта Мішшы Сесьпеля (так у «Вікіпэдыі» — Мішша) ёсьце прысьвечэньне чуваскай жанчыне: «Чаваш арамне».

Далейшыя пошукі заводзяць у слоўнік сакральных ваьдчыных словаў, сярод якіх

«аарам, аарам» — адпачынак, спакой, вольны час.

Таксама даволі рэьдкае прозьвішча, вядомае ў расейскім напісаньні як «Арянов», але паходжаньня не расейскага. Мяркуюцца, што яно этымалэьгічна можа быць зьвязана з агульным імём арані — гэтак, арамні або аранамі, у XV—XIX стагодзьдзях называлі ўдмуртаў. Зноў жа сьляды вядуць да чывашоў або татараў, дзе «ар» значыць — удмурт.

Ня ў прыклад часьцейшае прозьвішча Арамнаў, якое выводзіцца ад казахскага імя Арман.

Таму ня выключана, што этымалэьгію прозьвішча трэба шукаць ня ў рэьдкіх мовах, а ў «чалавечым чынніку» спрацаванай работніцы пашпартнага стала.

Падрыхтаваў Андрэй Кузьнечык

СЬЦІСЛА

Дырэктар «Эмір Матарз» атрымаў 5 гадоў турмы

Такі прысуд вынес Менскі гарадскі суд. Улетку 2007 г. трох кіраўнікоў прадпрыемства затрымалі па падазьрэнні ў нясплаце мьта ў асабліва буйным памеры. «Эмір Матарз» быў дыстрыбутарам «Тэьт» ў Беларусі. Затрыманьня кампаньсавалі дзямрэжаве 7 млрд рублёў. Двух затрыманых выпусьцілі. Але не Крапчука.

Баранавіцкія «зайцы» паказалі зубы

Былыя «зайцы», якіх у свой час штрафавалі супрашоўнікі баранавіцкага аўтапарку №2, вырашылі папалохаць кантраляраў. На сваім аўтамабілі яны падрэзалі машыну кантраляраў, прышчэьнілі да краю дарогу. Адчыньне зьдэьверы «зайцы» не змаглі,

таму пачалі крычаць і трукача ў шкло аўто пісталетам. Кантраляры па мабільным выклікалі міліцыю. Парушальнікаў затрымалі. Толькі за апошня паўгоду ў Баранавічах затрыманьня 6 тысячаў безьбілетнікаў.

Патануў у лілеях

У Кілімавіцкім раёне патануў мужчына, які вырашыў парадываць знаёмму ваьдзямні лілеямі. Работы адной з сельскіх гаспадарак раёну адпачываў у нядзелю на беразе сэжалкі паблізу вёскі Папехінка. Ён паплыў па ліле, але заблытаўся ў водарасьсах.

Матацыкл зьбіў 9-гадовага хлапчука

17-гадовы матацыкліст, які ня меў пасьведчаньня кіроўчы, у вёсцы Сарочына на Вушачыньне зьбіў хлапчука, які ішоў па

ўзбочыне. Хлапчык з адкрытым пераламам правай галёнкі шпіталізаваны.

Сьмяротная аварыя ў Новым Жыцьці

У панядзелак уначы шумная кампанія маладых людзэй зь вёскі Будагова вырашыла паглядзець на Курган Славы. 21-гадовы хлапец нападпітку, якому належала машына «Сааб», папрасіў сваю 18-гадовую суседку сэсьці за стэрно. Дзьвучына пагадзілася, хоць у яе не было праваў.

Ля вёскі Новае Жыцьцё Сьмялішкага раёну дзьвучына не заўважыла кругога навароту, пратараніла агароджу і вылечцела пад ахдон. Машына некалькі разоў перакулілася, зь яе вылечцелі ўсё, хто там быў. Дарэчы, ніхто з іх ня быў прышпільлены. Дзьвучына загінула на

месцы, ёйны сусед праз дзьве гадзіны сканаў у балышчы. У яшчэ адной пасажыькі, 16-гадовай школьніцы, няма ніводнай драпіны. Праўда, дзьвучына яшчэ не ачулася ад шоку. Паводле сійных словаў, у машыне ўсё распывалі сьпіртное.

У праваслаўных Спленскі пост

У праваслаўных вернікаў пачаўся двухтыднёвы Спленскі пост, які завершыцца 27 жніўня напярэьдні сьвята Спленья Найсьвяцейшай Багародзіцы.

Першы дзень посту прыпадае на Мидовы Спас, калі ў храмах асььвячацца мёд. Традыцыя захоўваць Спленскі пост, які зьяўляцца часам падрыхтоўкі да ўрачытасьці Спленья Найсьвяцейшай Багародзіцы, зьявілася

яшчэ ў старажытнасьці. У 1166 г. было прынятае рашэньне, што ён будзе працягвацца два тыдні.

Пост — гэта ня толькі абмежаваньне ў харчаванні. Ён таксама заключаецца ў тым, каб праз адрачэньне ад добрага навучыцца ўстрымлівацца ад дрэьнага, каб у жыцьці чалавэка ўсё больш было месца для Бога і іншых людзэй.

Абрынуўся мост цераз Ласасянку

Вялізны прамыў, у які спэў асфальт разам з грунтам пад ім, утварыўся пасля мошнага начнога дажджу. Зранку правы бок дарогі перагарадзілі пад'ёмным кранам, вынікі падзеі фатаграфавалі прадстаўнікі МЧС. Пераз мостам зрабіўся вялзарны затор. Невялікая рэьчка Ласасянка, якая неўзабаве пасля моста ўпадае ў Нёман, добра

вядомая ня толькі тым, што вялікі князь Вітаўт выдзляў у яе навакольні землі для татароў, але і параўнальна хуткай пльняно. Дзьвучычы ёй вада багатая кіслародам, таму тут дагэтуль сустракаецца ручавая форма стронгі — рыбы з ласосевых. Адсюль паходзіць і назва рэькі.

Цікава, што ў мінулым годзе мост капітальна рамантаваўся. Але падчас рамонту заблылася яго пашырыць, і мост так і застаўся дзьвухполасным. Аднак усё ў гэтым годзе пачалі пашыраць дарогу, якая выдзе да моста, і праз неькі час яна стане чатырохполаснай.

Такі вась будз планаваньня і будаўніцтва...

Паводле МБ, рар Врудас, БелаПАН, «Звязда», «Эўрарыльё», «Комсомольская правда» в Белоруссии», ximik.info, Catholic Press-Office

ПАВЕТРАНЫЯ
ШІРАТЫ
частка другая

Гэта гіганцкі краб!

Сябры апынуліся ў вадзе

працяг будзе...

Капітан Танака®

ВЫСТАВЫ

NAVINKI-2008

З 29 да 31 жніўня ў Палацы мастацтва — міжнародны фестываль перформансу NAVINKI-2008 з удзелам мастакоў-артыстаў Нямеччыны, Японіі, Польшчы, Сінгапуру, Швейцарыі, Швайцарыі, Ангельшчыны, ЗША, Аўстраліі і Беларусі.

Гук
У Палацы Рэспублікі працуе выстава «Гук», ідэя якой зьявілася ў Марыяны Грэйтыд падчас працы з навукоўцамі Эдынбургскага ўнівэрсытэту і Інстытуту цэпа- і масабябені НАН Беларусі, якія дасьледуюць акустыку. Уаровень гуку навокал нас увесь час узрастае. Гэта непэзьбежны вынік тэхнічнага прагрэсу. Гук змяняе нашае атачэньне, уплывае на нашае самачувачьне, на жывую прыроду — часам разбураючы яе. Выстава Марыяны Грэйтыд пры-

цягвае ўвагу да праблемаў такога кшталту. На яе карцінах адначасова выяўленыя ландшафты і малы інтэнсіўнасьці гуку ў наваколным асяродзьдзі. Такі падыход — частка канцэпцыі мастацка, ён базуюцца на яе дасьледаваньнях узаемазвязь гукі і візуальных мастацкіх вобразаў.

Залаты фонд Беларускага саюзу мастакоў
У Палацы мастацтва да 31 жніўня працуе выстава «Залаты фонд Беларускага саюзу мастакоў», на якой можна ўбачыць больш за 200 твораў клясыкаў Беларускай школы жывапісу. Сярод аўтараў — Віталь Цьвірко, Віктар Грамыка, Леанід Шчамлялёў, Мікалай Сялячук, Гаўрыіл Вашчанка, Аляксандар Кішчанка ды іншыя. Большасьць твораў доўгі час нідзе не экспанавалася.

КІНО

«Дзень Волі: Беларускае прэм'ера»
26 жніўня ў Менску адбудзецца прэм'ера дакументальнага фільму рэжысэра Н. Уладзімера Арлова «Дзень Волі», знятага на замову тэлеканалу «Белсат». Сьледам фільм будзе дэманстравацца ў іншых гарадах краіны. У фільме паказаная гісторыя Беларускай Народнай Рэспублікі вагчыма пісьменьніка і гісторыка Уладзімера Арлова, старшыні Рады Беларускай Народнай Рэспублікі Іванкі Сурыліны, журналіста радыё «Свабода» Сяргея Навумчыка. Менская прэзэнтцыя будзе 26 жніўня а 19 і ў сядзібе БНФ (пр.Машэрава, 8); у Гомелі «Дзень Волі» пакажуць 31 жніўня а 19 і на адрасе вул.Палеская, 52; у Магілёве — 2 верасня а 18.00 ў сядзібе МГА «Кола сяброў». Пазней паказы фільму прайдуць у Віцебску і Горадні.

КАНЦЭРТЫ

Рок па вакацыях
31 жніўня а 18-й і КЗ «Менск» — Рок па вакацыях. Бяруць удзел: «Крама», ULIS, Neuro Dubel, «Грунвальд», «Куклы», «Фляўс і Кляйн», «Детидетей», Tlusta Lusta. Уваход толькі (!) па запрашалніках (рэгістрацыя праз «Тузін Гітоў» music.fromby.net).
Да бацькі Махна — аўтобусан
«Гуляйполе» — кўльтавы ўкраінскі музычны фестываль, які пачнецца 23 жніўня, у Дзень Незалежнасьці Украіны на радзіме бацькі Махна, у Гуляйполі (Запароская вобласьць). Заіраюць на «Гуляйполі» сёлета аж два беларускія гурты — «Джамбуй» і IQ48. Таксама будзе Zdob si Zdub (Малдова), украінскія «Крыхітка Цахес», «Мертвий півень»,

ІМПРЭЗЫ

«Собаки в космосі» і іншыя. Апроч музыкі ў праграме — «Махноўскія чытаньні», «Гонкі на тачанках», «Таматы лідэр нацыі», «Махноўскі слям», кінапаказы фільмаў пра Махна і купа іншага крэатыву. Есьць магчымасьць паехаць на фестываль «Гуляйполе» аўтобусам зь Менску. Выезд вечары 22 жніўня. Кошт 1 месца туды-назад — 35 usd. Запісвацца праз т.: (029) 110-19-63 (Паша).
Усе пад Воршай, а Neuro Dubel і «Графіці»
8 верасня, у Дзень Беларускай вайсковай славы, менская закусачная «Графіці» (зав.Калініна, 16) распачынае новы канцэртны сэзон. Заіраюць рок-каралі — Neuro Dubel. Пачатак а 20.00. Даведкі праз т.: (029) 671-58-65, 254-49-09.

ПАЭТЫЧНЫ ДЗЯВОЧНІК

12 верасня (пятніца) ў Бібліятэцы імя Цёткі (вул.Талбухіна, 14а) пройдзе ўнікальны «Паэтычны дзэвочнік» з удзелам цікавых малядых беларускіх паэтак і прэзэнтцыя пяці новых кніг: «Сонца за тэрыконамі» Юліі Новік, «Лупы» Волгі Чайкоўскай, «Готыка тонкіх падмануў» Тацяны Нілавай, «Цмокі лятуць на нераст» Марыяні Мартысевіч, «Экзістэнцыйны пейзаж» Вікі Трэнас. На імпрэзе будзе паказаны фільм, зняты Волгай Чайкоўскай адмыслова для яе дэбютнай паэтычнай кнігі. Усе ахвотныя змогуць узяць удзел у літаратурнай лятарэі Юліі Новік. Пачатак у 18.30. Уваход вольны.

Скарбы Беларускага відэацэнтру

У дварыку за Нацыянальным музэем гісторыі і кўльтуры Беларусі схаваўся непрыкметны двухпавярховы домік з чырвонай цэглы. Гэта студыя «Беларускі відэацэнтэр», створаная ў пачатку 90-х. Тут ствараліся і зьберагаюцца фільмы, што ствараюцца на відэа. Відэафармаст не настолькі дарагі і выкітальцоны, як служачнае кіно — але куды даступнейшы, мабільны і здольны схавіць тое, чаго ня ўбачыць кінакамэра.

Кадр з невядомага фільму Андрэя Кудзіненкі «Плянэта», зьявінаваганга адначасова ў «прапагандзе фашызму і нацыфізму».

Архіў студыі багаты на рэдкія скарбы. Дакумэнтальныя стужкі-партрэты і нарысы пра прыроду Беларусі дый яе кўльтурныя пэрліны, авангардна-паэтычныя фільмы, відэастрэвы на пост і Раство, этнаграфічныя замалёўкі, гісторыі мнулых часоў...

А партрэты акторкі Александры Клімавай («Апошні сьняжак») і кіраўніка йоначага хору Уладзімера Перліна («На кожны гук есьць рэха на зямлі») вылучаюцца сьвежай формай і вострым позьркам.

Карціна «Васіль Быкаў. Франтавыя старонкі», пастаўленая паводле «Доўгай дарогі дадому», параўноўвае лёс быкаўскіх герояў і франтавы лёс самаго пісьменьніка (Стужку доўга баялася паказваць тэлевізію — дый паставіла я ў вярзучы час).

Рэжысэрка Галіна Адамовіч зрабіла для відэацэнтру два цікавыя кінапартрэты. Гэта «Кінарэжысэр Барыс Сьцяпанав» — пра пастаноўшчыка «Альпійскай баяды» і «Музыка, дапамажы» — дакумэнтальна-паэтычны партрэт малодэта кампазытара Уладзімера Кур'яна.

Некалькі фільмаў зняў на відэа і Віктар Асьлюк, прыняты за сваю творчасць у эўрапейскай кінаакадэміі. «Волаз вечна будзе жыць» — фільм пра сьпіннага песьняра, «Сказка пра горад Капысь» — рэжысэрска нарыс мястэчка.

Герой «Трыццаці гадоў чаканьня» калісьці расказалі на камэру, што яны думаюць пра любоў і пра сваё прышлае. Праз 30 гадоў Віктар Асьлюк ашукваў іх, каб убачыць, як адбіліся на людзях гады. Чорна-белы «Край тужлівых песень» адметны ўнікальнай кінаархівай — і вобразам несавецкай Бе-

ларусі, хрысьціянскай і паганскай, загібленай у свае Устапіны. «Мэдаля» Сяргея Галавецкага — адна з найлепшых дакумэнтальных стужак за апошнія пятнаццаць гадоў. Гэта пранізвылы праўдзвы фільм пра старых месцічаў, якія вярнуліся ў чарнобыльскія вёскі — і штгод да старых едучь мэдыкі. Сярод здабыткаў відэацэнтру — троххвілінны шэдэўр Сяргея Лук'янчыкава «Ішчы». Прыпавесьць пра чалавечы лёс, зробленая ў камбінаваным дакумэнтальна-анімацыйным стылі.

Відэацэнтэр не пураецца ані традыцыйных формаў, ані авангардных пошукаў.

Дакумэнтальна-гістарычны кліп Ларысы Кабернік «З таго часу...» натхнёны старажытнымі традыцыямі. Гэта сем насычаных хвіліннаў гісторыі і кўльтуры Беларусі. Затое «Парсіфаль, альбо Сьвятая военскай поўні» тас жэжысэрска — даволі скандальны, што і ня дзіўна, бо гэта партрэт фотамастачкі Алены Адамчык. Фільм насычаны агрэсыўна-пячатотнымі колерамі эўрапейскага кічу дый правакацыйнымі кадрамі.

Больш дасканалыя стужкі Карыны Анціпенкі, пастаўленыя на расейскай мове, — гэта ультрарадыкальнае жаночае кіно. Каб паказаць унутраны сьвет глухнямога героя «Уцёскаў», рэжысэрка парадаксальна-шокава выкарыстоўвае шум і аўтарскія маналёгі. А «Фільм-духі» «Вонкавая-вываратная»

пра жаночыя страхі і падсвядомае выклікаў самую рэзкую рэакцыю. Адны марылі паказаць гэты фільм усю мужчынам, каб «яны ведалі, што на душы ў жанчынаў», другія зычылі ўбачыць рэжысэрку ў труне разам з карцінай.

Рарытэты відэацэнтру — першыя стужкі вядомага рэжысэра Андрэя Кудзіненкі. Сацыяльны ролюк «Служыш Аічыне — служы сьмеллена» зроблены на замову Мянтына службы і шматкроць круціўся па тэлевізіі. Міні-фільм з Аляксандрам Колыбашывым-кантрабандыстам за адну хвіліну выкарыстоўвае элемэты вэстэрну і... «Крымінальнага чытва» Тарантыны.

А вось фільм-партрэт «Любоў» пра Любоў Румянцаву, якая сыграла Джулію ў «Альпійскай баяды» — мала хто бачыў. Тым болей невядомае «Казкі майёй бабулі» — пяціхвілінны этнаграфічны кліп пра наймаверныя народныя творы з салокі, глечыкі, жбаны і гарлачкі, змантажаваны, як пачутая ў дзяцінстве казка. А энэргічны рэжымны кліп «Менскага трактарнага заводу», які дасьціпапа спасылаетца на вібескі авангард і на Джэймса Бонда, не ўключаюць у рэжысэрскаю фільмаграфію.

Чорна-белыя «Сны Валіянына Вінаградова» (1998) — ганараваны дыплёмам ЮНЭСКО і вугорскім прызам за найлепшы экспэртыментальны фільм. Гэта авангардна-паэтычная перамаганьня стужка, заснаваная на карцінах Валіянына Вінаградова, які працаваў на «Беларусьфільме» ў 1970-я і быў

абвінавачаны ў падрыве савецкага кіно і ідэалагічных дыверсіях. Кудзіненка выкарыстоўвае ўрыўкі з ягоных фільмаў і архіўную кінахроніку, каб стварыць сьмэдыфікацыю сны з парадаксальнымі гукавымі і мантажнымі кантрапунктамі. Карціна «Плянэта XX» (2000) паўтарыла лёс Вінаградаўскіх фільмаў. Яна нідзе і ніколі не была паказаная. Пранізвылы паэтычна-перамаганьня стужку, прысьвечаную памяці Віктара Турава, Генадзі Шпалкава і Антуана дэ Сэнт-Экзюпэры, некаторыя чыноўнікі абвінавачывалі ў прапагандзе — адначасова! — фашызму і пацыфізму. Хаця гэта проста фільм пра чалавечы, які, гуляецца і танчыць, як дзіця. Танец — у вайне ці мастацтве, нянавісьці і каханьні. Танчыць неспакойнае XX стагодзьдзе. Танчаць людзі — стваральнікі і зьнішчальнікі. Танчыць кінематограф «Плянэты XX».

Кудзіненка разлічваў зрабіць цэлую серыю такіх паэтычных стужак, але пасля забароны «Плянэты XX» ад ідэі адмовіўся.

Але ўбачыць гэтую і іншыя стужкі магчыма. На замову на відэацэнтру можна запісаць дыск зь фільмам.

«Беларускі відэацэнтэр» — взываўка Міністэрства кўльтуры. І хаця нат у параўнаньні зь не бліскучым «Беларусьфільмам» да відэацэнтру даходзіць крошкі — здабыткамі студыі можна ганарыцца.

Фільмы відэацэнтру — сучасны беларускі кўльтурны скарб.

Андрэй Расінскі

КІНО НА ВЫХОДЫ

Цёмны рыцар

Цёмны рыцар (The Dark Knight) ЗША, 2008, калярковы, 152 хв.
Рэжысёр: Крыстафэр Нолан
Ролі выконваюць: Крысціян Бэйл, Гіт Лэджэр, Аарон Эхарт, Майкл Кейн, Гары Олдман, Морган Фрыман, Мэггі Джыленгал
Жанр: Комікс-бавік, ганстэрская драма
Аднака: 6 (з 10)

— і заўжды спяняецца. Коміксавыя пэрсонажы набылі плоць рэальных людзей, паабратілі сацыяльнымі сувязямі, прывібалі новыя іміджы — і сталі разгубленымі героямі дзірэктывага ганстэрскага кіно.

З рэалістычных канонаў выбіваецца галюўны адмоўны пэрсонаж — Джокер. У перадсмысловым выкананні Гіта Лэджэра. Гратэска-вусціцыны, брыдкі і канвульсійны блазан. Гэта герой навінаў і тэраўст, які праз ТВ выходзіць да кожнага ў дом. Папярэднікам Лэджэра ў ролі Джокера быў Джэй Нікалсан у фільме 20-гадовай даўныны.

Зрончы рэалізм новага Бэтмэна выклікаў энтузіязм міжнароднай аўдыторыі. На найбуйнейшым кінасайце imdb.com стужка заняла трэці месца па папулярнасьці ў дым. Папярэднікам Лэджэра ў ролі Джокера быў куды святлейшы — і куды прадзівейшы.

Андрэй Расінскі

Тэрыторыя, змушаная да прыгажосці

ЛЕВЫМ ВОКАМ

Фэльетон Лёліка Ушкіна.

Са словаў лідэра Паўночна-Заходняй Асэты выходзіць, што апошняя вайна на Каўказе мела яшчэ і выразны характар эстэтычнай спрэчкі. Расея «дзейнічала прыгожа», тым самым навязваючы грузінам каноны характава, а тыя, у сваю чаргу, выходзіць, несёлі асэтынам і абхамам нейкія адстойныя ўяўленьні наконт разуменьня прыгожага.

Памятка салдату расейскай 58-й арміі, удзельніку вайскова-эстэтычнай апэрацыі «Змушэньне да прыгажосці».

Салдат! Нашыя доблесныя войскі ўступаюць на тэрыторыю Грузіі.

Салдат! Ведай: мы нясем грузіскаму народу ня толькі вызваленьне ад дыктатуры ружаў. Мы імпартуем новыя

ўнівэрсаліі суб'ектна-аб'ектнага шэрагу, якія фіксуюць сэмантычна-гештальтную аснову дасканаласці, якая, у сваю чаргу, успрымаецца сэсорным спосабам.

Грузія даўно трактуе сьвет прыгожага ўтылітарна і плоска. Паглядзіце, у якія лахоўскія касцюмы апрануў грузінін салдатаў Саакашвілі! Грузія перабывае ў татальным эстэтычным крызісе.

Салдат! Дзеючы на полі бою, не забывайся пра асноўны прыныш прыгажосці, сфармуляваны Фамом Аквінскім, — гармонія, гармонія і яшчэ раз гармонія. Таму, займаючы агнявую пазыцыю, намагайся выпакаць адзіночны акуп паблізу якіх-небудзь прадметаў на мясцовасці, якія б запаскалі ў сьвяздомасці грузінаў працэс разьвіцьця ідэяў гармоніі прыроды і

чалавека.

Салдат! Памятай пра эстэтычныя погляды кубістаў і экспрэсіяністаў — сапраўднае харавство рэчаў у тым, як яны ёсьць. Руінуючы дамы, намагайся, каб выбуховай хваляй тваіх гранатаў або бомбаў руіны эксплікаваліся і складаліся ў арыгінальную кампазыцыю, якая дазволіць грузінам выйсці за межы клясычнай эстэтыкі Кікабідзе — Джуашвілі.

Салдат! Не забывайся на тэорыю катарсісу, распрацаваную Арыстотэлем, — вызваленьне ад дэрэнных афэктаў шляхам псыхатэрапіі. Напрыклад, праз узвышаны стыль мовы. Выкарыстоўвай у размовах з палоннымі і насельніцтвам на змушанай да прыгажосці тэрыторыі цытаты з айчыннай і сусветнай клясыкі. Кштальту: «Ты, казёл! У Лукамор'я дуб

зьялёны. А цяпер ляжаць! Я сказаў ляжаць, казёл!»

Салдат! Памятай пра эстэтычныя забавоны постмадэрністаў, без якіх нельга ўявіць цывілізацыю падчас перамоваў наконт тэрмінаў выхаду нашага корпусу з краіны навязваўце апанэнтам моўныя гульні, практыкуючы размыгасць сэнасавай канструкцыі, адсутнасць таталітарнай канкрэтыкі мадэрнізму.

Гэта будзе дапамогай грузінам уключыцца ў арбіту сучаснай ўрапейскай культуры.

Наперад! За намі Расея і вера ў абсалют дасканаласці!

**Твой
галоўнакамандуючы,
гарант харавства, эстэт**

ЖАРТ

Баба як чорт

— Можна што старыя людзі пра чарта гаварылі?
— А што там гаварыць — у мяне баба як чорт.
— (Ха-ха-ха) Ну, а калі сур'эзна. Ці баялі пра сапраўднага чарта, з рагамі?
— Га! Ды каб я сваёй бабе ў час не паадпныбаў, то ўжо як у лая паавярсталі б.
— (Хі-хі-хі, хо-хо-хо) Вы ўсё жартуеце. Вы нам пра чарта раскажце, які з хвастом пёгаецца ды людзей пужае.
— О, каб у маёй хвост быў, дык

прасьцей мне было б. Як што — за хвост яе і аб сьяду. Але ж няма хваста. Восі і бяду.
— Ну, можна гісторыі якія чулі, як чорт п'яных водзіць, з дарогі зьбівае?
— А гэта праўда — водзіць. Во бывае вып'яць, то і вядзецца той чорт міма хаты.
— Можна, на камень які ці ў балота?
— Які там камень! Да якой-небудзь малодкі вядзе.
— Дык у яе ж мужык ёсьць.
— Ха! Мужык. Гэта ж чорт вядзе!

Калі мужык дома няма.
**Запісана ў Чашніцкім раёне.
З блогу ўладзімера Лобача**

КАЛІ Б...

...ён быў чалавекам левых поглядаў.

— Мне тут патэлефанавалі, што Ляўковіч стаў старшынём Грамады. Які зь яго сацыял-дэмакрат! Пішы ўказ аб амністыі Казуліна.

НАЧОЛНАК ТЭКСТ ЛЕЛІКА УШКІНА

ПРИВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

- ПАКОЙ**
Шукаю пакой на доўгі час. Працую. Бяз шкодных звычак. Т.: (029) 733-25-30
- КАНТАКТЫ**
Штосуботу беларускамоўная грамада зьбіраецца піць піва ад 18 гадыны у пубэары «Аліварыя», што на вуліцы Багдановіча
- ПРАЦА**
Яксна выканаю пісьмовыя працы па беларускай гісторыі, літаратуры, мове. Зьвяртацца загадаў. Т.: (029) 101-03-24. Юрсь
- Яксны набор, рэдагаваньне тэкстаў па беларускай мове. Зьвяртацца загадаў. Т.: (029) 101-03-24. Юрсь
- КНІГІ**
Выйшаў з друку 2 т. шасьцітомнай гісторыі Беларусі «Беларусь у пэрыяд Вялікага Княства Літоўскага». Пытайцеся ў незалежных распаўсюдніках.
Прананіем «Незалежная прэса»: Бякаў, Бародзіні, Бураўкін, Арлоў, Кіпель, Конан, Гарэцкі, Разань, Брыль і інш. «Гоман розных выпускі, сотні аўтараў, у т.л. тэксты на тарашкевіцы, літаратурная вучоба. Даламожам падрыхтаваць тэксты розных жанраў, пераклад, вішавальныя вершы, рэдактарыя, выданьні. Т.: (029) 753-91-96, alesknig@mail.ru
Шукаем кнігі, матэрыялы па гісторыі: Сярэднявечча, В.В. напалеонаўскі пэрыяд. Т.: (029) 753-91-96

Ня ўсё ў жыцьці апошні раз

Каб штогодзьень атрымаваць газету, дасьляйце адрасы і грошы за газету. Кошт на месяц — 12 тыс. рублёў.

1) Просім усіх ахвотных чытаць газету **наведальніц у Рэдакцыю свае адрасы і тэлефоны.** Гэта можна зрабіць праз: тэлефоны: (017) 284-73-29, (029) 260-78-32, (029) 618-54-84, e-mail: dastauka@nn.by, папговы адрас: 220050, г. Менск, а/с 537.

2) Просім у блянку банкаўскага наведальніцця ці папговага пераказу дасьляць і разборліва пазначыць адрас, у тым ліку папговы індэкс і год пад'езду.

Дзякуй!
Мікалаю З. з Бярозаўскага раёну.
Вользе Ж., Уладзімеру Д. з Барысаўскага раёну.
Алесю Б., Руслану Р., Вячаславу С. з Баранавіцкага раёну.
Натальі Б., Юр'ю Г., Ірыне Д., Р.Д., Канстанціну Ж., Аляксандру А. з Горадні.
Сяргею Ф. з Мазырскага раёну.
В.А. з Сьветлагорскага раёну.

✂

НАВЕДАЛЬНІЦ	ПВУП "Суродзічы", УНП 196 786 828 МІД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764	
	Рахунак атрымальніка: 3012 206 280 014	Арабона рахунак:
Касір	ПВУП "Суродзічы", УНП 196 786 828 МІД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764	
	Рахунак атрымальніка: 3012 206 280 014	Арабона рахунак:
КВАТАНЦЫЯ	ПВУП "Суродзічы", УНП 196 786 828 МІД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764	
	Рахунак атрымальніка: 3012 206 280 014	Арабона рахунак:

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМІ

З Пэрсіі. Разагнаўшы і расстраляўшы Мэджыліс (Думу), шах пэрсіцкі сказаў чужаземным паслом, што ён ня думае скасаваць канстытуцыю ў Пэрсіі і скорна склікае новы Мэджыліс.

«Наша Ніва». № 16. 1908

Наша Ніва

незалежная газета

заснавана ў 1906, адноўлена ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:
З. Вольскі (1906), А. Уласаў (1906—1914), Янка Купала (1914—1915), А. Луцкевіч, У. Зямкоўскі (1920), С. Дубаўца (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі	Наста Бакшанская
шаф-рэдактар	Андрэй Дзянко
галоўны рэдактар	Андрэй Скурко
мастацкі рэдактар	Сяргей Харуцкі
заснавальнік	Мясцовы фонд выдання газэты «Наша Ніва»
выдавец	Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:
220050, Менск, а/с 537
Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,
8-029-707-73-29.
E-mail: nn@nn.by
On-line: www.nn.by

© НАША НИВА. Спампака на «Нашу Ніву» зьвязьжывае 12 палос фарматан А2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларусь» Дам друку. Менск, пр. Ф. Скарны, 79. Рэдакцыя не нясе адказнасці за змест рэклямыных абвестак. Кошт свабодны. Пазначаны аб'ём рэдакцыі прызначана выданьне №581 ад 14 сакавіка 2007 г., выдана ў якасьці Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юрыдычны адрас: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Р/р 3012206280014 у МІД ААТ «Белінвестбанк», Менск, код 764.
Наклад 2239. Газета выдываецца 48 разоў на год.
Нукар падпісаны ў друку 23.00 15.05.2008.
Змова № 4545. Рэдакцыйны адрас: Ракасоўскага, 102-71.